

Mastergradsoppgave

Celin Sund Sørli

Hvordan fattigdom
kan virke ekskluderende
fra idretten

Høgskolen i Telemark

Fakultet for allmennvitenskapelige fag

Høgskolen i Telemark

Mastergradsavhandling i kroppsøving, idrett og friluftsliv 2012

Hvordan fattigdom kan virke ekskluderende fra idretten

Celin Sund Sørli

Høgskolen i Telemark
Fakultet for Allmennvitenskapelige fag
Institutt for idrett og friluftslivsfag
Kjølnes ring 56
3918 Porsgrunn

<http://www.hit.no>

© 2012 Celin Sund Sørli

Denne avhandlingen representerer 60 studiepoeng

Forord

Endelig har våren kommet, og tiden er inne for å levere masteroppgaven. Det har vært et til tider hektisk år men også veldig lærerikt år. Jeg har fått muligheten til å sette meg inn i et tema, som jeg ikke hadde store kjennskaper til fra før. Målet for denne oppgaven var å finne ut om fattige barn og unge blir ekskludert fra den organiserte idretten og hva sosialtjenesten, barnevernet og idretten i så fall gjør med dette. Jeg har lært enormt mye på dette året, som jeg kommer til å ta med meg videre i livet.

Jeg vil takke min veileder Jan Ove Tangen som har stått på hele veien og bidratt med sitt. Tangen har gitt meg mange gode faglige veiledninger og holdt ut selv om jeg til tider har lurt litt på hva jeg driver på med. Hans positive innstilling hele veien har bidratt til at jeg nå kan få levert oppgaven.

Jeg vil også rette en spesiell takk til mine informanter som stilte opp på intervju, og ga min oppgave et innhold. De tok seg tid og var mer enn villig til å komme med opplysninger om temaet. Det setter jeg stor pris på.

Til slutt vil jeg benytte anledningen til å takke min familie. De har hele tiden gitt meg positive tilbakemeldinger og bidratt til at jeg endelig kan komme i mål med min mastergrad. Jeg vil spesielt takke min bestemor for utallige telefonsamtaler om temaet og måten hun har vist sitt engasjement på.

Bø i Telemark 24. Mai 2012

Celin Sund Sørli

Sammendrag

Fattigdom har ikke fått like mye forskningsmessig oppmerksomhet i Norge før i den siste tiden. Det er ikke like utbredt i Norge som i andre land, men det har blitt mer av det de siste årene. Derfor er det viktig å ta tak i dette før det blir et stort problem. Norge er et rikt land, men allikevel havner noen utenfor. I noen av undersøkelsene fra tidligere forskning kom det fram, at det i 2006 bodde rundt 85 000 fattige barn og unge i dette landet. Fattigdom kan føre til sosial eksklusjon noe som er uheldig for fattige barn og unge. Barna er sjeldnere enn andre barn med på aktiviteter på fritiden. (Fløtten, 2009).

Formålet med denne oppgaven har vært å belyse om fattige barn og unge blir ekskludert fra den organisert idrett, og i så fall hva barnevernskontorer, sosialtjenestekontorer og idretten gjør i forhold til det. Jeg har valgt ut tre problemstillinger for å besvare dette:

Blir fattige barn og unge ekskludert fra den organiserte idretten?

Hva gjør sosialtjenesten og barnevernet for å bedre dette?

Hvilke tiltak blir iverksatt for å bedre muligheten til å få fattige barn og unge inn i idretten?

For å besvare oppgavens problemstilling, fant jeg det mest hensiktsmessig å bruke en kvalitativ tilnærming. Jeg tok i bruk intervju for å komme nærmere inn på mine informanter. Med intervju var det også lettere å få den informasjonen jeg trengte til oppgaven. Jeg intervjuet forskjellige sosialtjenestekontorer, barnevernskontorer og idrettsklubber. Under intervjuene benytter jeg meg av en intervjuguide og en opptaker. Analyseresultatene ble drøftet i lys av relevant forskning og teori.

Hovedfunnene i undersøkelsen handler om fattige barn og unge, og om de blir ekskludert fra den organiserte idretten og hva som i så fall blir gjort for dem. Informantene fra sosialtjenestekontorene og barnevernskontorene opplever barnefattigdom hos seg. De føler det er på tide å ta tak i problemet. Hos sosialtjenesten regner man ut om man er fattig etter inntektsgraden. Det er derimot ikke alle som er fattige etter inntekt. Det kom også fram at flere er fattige i forhold til opplevelser. Ikke alle får oppleve det samme som sine jevnaldrende, noe som kan føre til sosial eksklusjon. Organisert idrett er en av opplevelsene flere blir ekskludert fra. Ved hjelp av forskjellige instanser blir flere inkludert. Det kom fram

under intervjuene at de fleste hjelper fattige barna og unge inn i idretten. Både betaling av medlemskontingenter og utstyr er noe sosialtjenesten og barnevernet hjelper til med. Flere har opplevd at fattige barnefamilier sliter med å kunne klare å prioritere organisert idrett framfor klær og mat. Mange utgifter gjør at organisert idrett blir nedprioritert hos mange. Økonomi er viktig i dagens samfunn. Ingen kommer veldig langt uten penger.

Informantene har tiltak som blir brukt for fattige barnefamilier. Tiltakene går utpå å hjelpe dem i hverdagen. Sosialtjenesten bruker økonomisk rådgivning og veiledning aktivt for å forsøke å få mennesker ut av sosialen. Flere har også tiltak rettet mot utdanning og jobb. Grunnen er at det blir vanskeligere å få seg en jobb med lav utdanning enn det var før. Barnevernet har også noen tiltak som retter seg mot familien som helhet. Informantene jeg snakket med fra forskjellige idrettsklubber har ikke noe tiltak som er rettet mot fattige barn og unge. En av grunnene til det er at det ikke fantes store problemer hos dem.

Konklusjon: Barnefattigdommen er ikke stor i Norge, men det finnes flere steder. De siste årene har antallet økt, og det er derfor viktig å ta tak i problemet. Det har vist seg gjennom oppgaven at flere fattige barn og unge sliter med å få vært med i organisert idrett. Grunnen er familiens økonomi og prioritering. Idretten er for dyr for familier som ikke har så god råd, og ikke er like ressurssterke som andre. Ved hjelp av sosialtjenesten og barnevernet sine tiltak får flere barn og unge anledning til å utøve en idrett sammen med sine venner. Spørsmålet er om tiltakene er gode nok til å bekjempe barnefattigdom.

Innholdsfortegnelse

Forord	3
Sammendrag	4
Innholdsfortegnelse	6
1.0 Innledning.....	8
1.1 Bakgrunn for oppgaven	8
1.2 Problemstilling og avgrensning	11
1.3 Forskning på området	12
1.3.1 Fattigdom i Norge	12
1.3.2 Barnefattigdom	14
1.3.3 Sosial deltagelse og fattigdom	17
1.3.4 Sosialtjenesten og barnevernet.....	20
1.4 Tiltak på feltet.....	22
1.5 Videre oppsett i oppgaven	25
2.0 Teoretisk og metodiske refleksjoner	26
2.1 Grounded Theory.....	27
2.2 Kvalitativ intervjuing.....	28
2.3 Utvalgsproblemer	29
2.4 Validitet	30
2.5 Reliabilitet	30
2.6 Forskerrollen og etiske vurderinger.....	31
3.0 Erfaringer med fattige barn og idrett.....	33
3.1 Sosialtjenestens erfaringer.....	33
3.1.1 Barnefattigdom	34
3.1.2 Økonomi som hinder for idrettsdeltagelse	36
3.1.3 Tiltak og Samarbeid.....	39

3.1.4 Ulikheter og likheter mellom kontorene	41
3.2 Barnevernets erfaringer	42
3.2.1 Organisert idrett og barnefattigdom	42
3.2.2 Økonomi som hinder for idrettsdeltagelse	44
3.2.3 Tiltak og samarbeid.....	49
3.2.4 Likheter og ulikheter blant kontorene.....	52
3.3 Idrettens erfaringer	52
3.3.1 Idrett og økonomi.....	53
3.3.2 Idrett og tiltak.....	56
3.3.3 Likheter og ulikheter i klubber	57
3.4 Oppsummering av funnene.....	58
3.4.1 Barnefattigdom og økonomi	58
3.4.2 Organisert idrett og utstyr	59
3.4.3 Tiltak og organisert idrett.....	59
3.4.4 Samarbeid mellom instansene.....	60
3.4.5 Andre kulturer	61
4.0 Et forsøk på forklaring	62
4.1 Mine hovedfunn.....	62
4.2 Mine hovedfunn i forhold til tidligere forskning.....	64
4.3 Mine hovedfunn i lys av relevant teori	69
5.0 Konklusjon	75
6.0 Referanseliste	78
7.0 Vedlegg	81

1.0 Innledning

Jeg har valgt å gjennomføre et forskningsprosjekt som handler om i hvilken grad fattige barn og unge blir inkludert i den organiserte idretten. Jeg tar for meg fattige barnefamilier og vil se om de har problemer med å sende barna sine inn i organisert idrett. Norges Idrettsforbund har et mål om at idretten skal være for alle, men er den egentlig det? For å kunne være med i organisert idrett må man betale for å delta. For noen er treningsavgiften for dyr. For andre koster utstyret og reiser for mye. Det vil bli sett på om disse menneskene blir inkludert i idretten, eller om de blir ekskludert. Jeg vil gjennom sosialkontorer, barnevernskontorer og idretten finne ut om dette er et problem. Jeg vil også se hva disse instansene eventuelt kan gjøre for å bedre dette. De fleste som har lite penger kommer ofte innom sosialtjenesten eller barnevernet. Spørsmålet blir derfor hva disse instansene kan gjøre for å hjelpe barn og unge inn i idretten, og om det viser seg at det er et problem. Jeg kommer også til å ta for meg forskjellige tiltak. Både barnevernet og sosialtjenesten anvender både små og store tiltak i sin jobb. Det er viktig å ha gode tiltak som kan hjelpe fattige barn og unge i sin hverdag. Jeg vil finne ut om de fungerer og hva som skal til for å få et tiltak til å fungere. Et av tiltakene jeg vil se nærmere på er utstyrssentraler.

1.1 Bakgrunn for oppgaven

Det er viktig å ha et helhetlig syn på inkludering, og hvilke målgrupper dette omfatter. For å kunne delta i et idrettslag må du både fysisk, psykisk og sosialt kunne være funksjonsdyktig på et visst nivå. Man er stort sett like funksjonshemmet i forhold til ordinære idrettstilbud om man er fattig, har adferds problemer, har kulturelle eller språklige problemer, som når du er fysisk funksjonshemmet. Jeg har sett litt på de forskjellige gruppene og valgt ut fattigdomsproblematikken til min masteroppgave.

Fattigdomsproblematikken er mindre forsket på enn de andre men er et like viktig tema. ”*Med fattigdom forstås at personer har så lav inntekt, eventuelt i kombinasjon med høye nødvendige utgifter til sykdom, funksjonshemming osv, at de over lengre tid ikke får dekket grunnleggende velferdsbehov*” (St.meld.nr.6, 2002-2003). Behovet til barn og ungdom er et viktig område å

ha fokus på. De skal på lik linje som andre kunne være aktiv i samfunnet og i fritidsaktiviteter.

Barnefattigdom er økende i Norge. I 2006 bodde det rundt 85 000 fattige barn over hele landet. Sosial eksklusjon er et problem som kan oppstå ved å være fattig. Mange har ikke penger nok til å la seg selv og barna få oppleve ting. Det kan føre til mangel på venner og andre goder. Fattige kan føle seg annerledes og trekke seg mer unna folk. Det har kommet fram at fattige barn deltar sjeldnere enn andre barn på fritidsaktiviteter og i organisasjoner. Deltagelse i organisert idrett og andre organisasjoner er viktig for ikke å gå glipp av den uformelle læringen. Organisert idrett er også en arena der mange knytter verdifulle vennskapsbånd. De som ikke får delta kan derfor risikere å stå utenfor og føle seg annerledes enn sine jevnaldrende (Fløtten, 2009). Videre kan man se på hvorfor fattige barn og unge deltar sjeldnere enn andre i fritidsaktiviteter.

En av grunnene til at noen blir holdt litt utenfor er tilgangen på penger. Organisert idrett er ikke gratis, og for mange koster det for mye. For en familie koster det mellom 20 000 og 300 000 kroner å ha en aktiv 14 åring på konkurransenivå¹. Det man kan se ut i fra tallene er at det er stor forskjell på hvilken idrett man velger i forhold til økonomien. Hestesport, motorsport og alpint er noen av de dyreste idrettene man kan utøve. Håndball og fotball har vært noen av de mest populære idrettene gjennom årene og er også noen av de billigste. Håndball og fotball ligger mellom 20 000 og 30 000 i året for en aktiv 14 åring. Tallene kommer fra Dn` s beregninger. Det som ligger i disse beløpene er obligatorisk treningsavgift, klubbmedlemskap, lisens/forsikring i tillegg til treningstøy og utstyr. I beregningen er også transportutgifter og egenandeler til reiser tatt med. Fattige barnefamilier kommer dermed litt dårlig ut her. Fattige barnefamilier opplever begrensninger når det gjelder muligheten til å delta i fritidsaktiviteter som koster penger. Det er også mye vanskeligere for foreldrene å følge opp barna i de forskjellige aktivitetene. Dette kommer jeg tilbake til. De fleste idrettene har mye dugnader, der foreldrene bør ha bil. Det kan bli et problem for flere på grunn av økonomien. Kommersialisering av idretten er også et tema som dukker opp. Det er kommet en kultur, hvor det er om å gjøre å ha det beste utstyret. Ved en slik kultur er det lett at grupper kan bli ekskludert ved at man skaper et nytt klasseskille (Seippel, Strandbu, & Sletten, 2011). I flere aviser kan man se at økonomien kan sette en stopper for flere.

¹Dagens næringsliv: <http://www.dn.no/privatokonomi/article896246.ece>

Aftenposten skrev 30.08.2011² at 6500 flere barn er i fattige familier. Antallet barnefamilier med varig lav inntekt øker. I aftenposten har de intervjuet en enslig mor. Barna hennes har måttet stå over all organisert idrett, ferier, bursdager på grunn av dårlig råd. Videre blir det skrevet at 74000 barn under 18 år nå lever i familier med vedvarende lav inntekt, og andelen fattige barnefamilier har steget de siste årene. For mange foreldre i Norge handler ikke fattigdommen om sult eller mangel på tak over hodet. Det handler om at barna faller utenfor deler av det sosiale livet fordi idrett, bursdager og skoleturer koster for mye. Aftenposten nevner i sin artikkel at fattige barn har større sannsynlighet til å motta sosialhjelp, bli arbeidsløse eller falle ut av skolen, senere i livet.

Dagbladet skrev 03.05.2011³ at 215 415 nordmenn er fattige. Det kommer fra statistisk sentralbyrå. Den første offisielle oversikten over hvor mange fattige det finnes i Norge viser at drøyt 215 000 defineres som fattige. Det tilsvarer rundt 4,5 prosent av Norges innbyggere. Disse tallene er basert på nordmenns inntekt i 2008. I artikkelen kommer det fram at Oslo har det høyeste antallet av fattige og den høyeste andelen som faller under SSB`s definisjon: *”personer med inntekt som er lavere enn halvparten av medianinntekten i de ulike regionene”*. Det gjelder 54.282 personer i hovedstaden. Regjeringen har valgt et relativt fattigdomsbegrep basert på medianen. Det vil si den med den midterste inntekten. Det får betydning for muligheten til for eksempel å delta i aktivitet på samme måte som alle andre. Relativt fattigdomsbegrep kommer jeg tilbake til.

Det er også viktig å ha en inkluderingspolitikk i norsk idrett der vi ser på alle som har behov for ekstra støtte for å kunne være ”deltager”. I NIF er man fortsatt mest opptatt av de fysiske funksjonshemmede. I det idrettspolitiske dokument er en åpen og inkluderende idrett valgt som hovedmål for idrettspolitikken i perioden 2007-2011. Ved dette hovedmålet ønsker idretten blant annet å gi flere barn, ungdom og voksne et bedre tilbud. De vil også prioritere grupper som ikke finner seg godt nok til rette i idrettslagene. De har et eget avsnitt om funksjonshemmede. Dokumentet har derimot nevnt lite om hvordan man får inkludert andre grupper som for eksempel fattige barnefamilier (Norges Idrettsforbund, 2007-2011).

I 2012 kom det et nytt idrettspolitisk dokument som skal gjelde fram til 2015. Mye av det samme kommer fram i det nye dokumentet. Det har kommet noen nye mål som er viktig å påpeke her. Et av målene går på å sikre idrettens langsiktige finansiering. *”Skal idretten ha*

² Aftenposten: <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/politikk/article4212759.ece#xtor=RSS-3>

³ Dagbladet: <http://www.dagbladet.no/2011/05/03/nyheter/politikk/innenriks/fattigdom/16406710/>

mulighet til å være åpen, inkluderende og gi idrettsglede, må kostnadsnivået holdes nede. Det må være mulig for alle å delta” (Norges Idrettsforbund, 2011-2015). Et annet mål de kom med var: *”Deltagelse fra underrepresenterte grupper skal økes, slik at deltagelsen på en god måte gjenspeiler mangfoldet i samfunnet”* (Norges Idrettsforbund, 2011-2015). Ved det siste målet går det på at alle skal føle seg velkomne og føle seg trygge i idrettslagene. Forhold som begrenser enkelte gruppers deltagelse, skal fjernes, og det skal være nulltoleranse for diskriminering og trakassering. Dette betyr at idretten har begynt å se litt mer på andre grupper en funksjonshemmede, men det en del igjen.

Fattigdomsproblematikken er en av flere viktige temaer som har vært i luften i mange år. NIF mener at alle skal få delta i sin klubb ut fra sine egne fysiske, psykiske og sosiale forutsetninger. NIF har gjennom sine 56 særforbund ansvaret for å organisere idrett for funksjonshemmede. Det har gjort at idrett for funksjonshemmede har blitt bedre. De har også jobbet litt med inkludering av innvandrere, men ikke hatt like mye fokus på de som ikke har råd til å være med i de forskjellige idrettene. Inkludering av alle er vanskelig og må derfor jobbes enda mer med. Mange er engstelige for å utfordre seg selv i dette arbeidet. Flere tror det er en større jobb enn det egentlig er. Jeg skal gå litt videre å se på problemstillingen som jeg har valgt til denne oppgaven.

1.2 Problemstilling og avgrensning

Jeg vil først og fremst se på om den organiserte idretten er for alle, eller om fattige barn og unge er en gruppe som blir ekskludert, ekskluderer seg selv eller har foreldre som ekskluderer ungene sine fra den organiserte idretten. Jeg vil også se på hva sosialtjenesten, barnevernet og idretten gjør rundt dette og hvilke tiltak som blir iverksatt.

Min problemstilling er:

Blir fattige barn og unge ekskludert fra den organiserte idretten?

Hva gjør sosialtjenesten, barnevernet og idretten for å bedre dette?

Hvilke tiltak blir iverksatt for å bedre muligheten til å få fattige barn og unge inn i idretten?

Problemstillingene besvarer først og fremst gjennom data samlet inn gjennom intervju av representanter for sosialkontor, barnevernskontor og den organiserte idrett. Tross mye innsats

og ved hjelp av sosialkontorene og barnevernkontorer, har jeg ikke klart å få noen barnefamilier til å stille opp på intervju omkring dette temaet. Det har ført til at mine problemstillinger blir basert gjennom sosialkontorets, barnevernets og den organiserte idrettens øyne. Barnas stemme har da dessverre blitt borte, hvilket er uheldig, men ikke noe jeg får gjort noe med.

Jeg skal først ta for meg forskning som allerede er gjort på dette temaet. Tidligere forskning kan være til hjelp for å belyse mine problemstillinger mer og gjøre min oppgave mer forståelig. Jeg skal her gå litt inn på fattigdom og barnefattigdom i Norge. Økonomi blir sentralt. Jeg kommer også til å trekke inn forskning innenfor idretten, sosialtjenesten og barnevernet. Forskning på området blir veldig aktuelt i forhold til mine hovedfunn fra sosialkontorer, barnevernkontorer og idretten, som kommer senere i oppgaven.

1.3 Forskning på området

I dette kapittelet har jeg tatt med det jeg mener er mest relevant og interessant forskning i forhold til min oppgave og mine problemstillinger. Med tidligere forskning får man sett problemene fra flere sider. Man får også gått nærmere inn på det jeg vil undersøke.

1.3.1 Fattigdom i Norge

I både tiltaksplan mot fattigdom (St.meld.nr.6, 2002-2003) og handlingsplan mot fattigdom (Arbeid - og inkluderingsdepartementet, 2007) er bekjempelse av fattigdom blant barn og unge løftet fram som et viktig satsningsområde. Målet for regjeringen er å hjelpe personer ut av fattigdom, og å forebygge fattigdom. Handlingsplanen for fattigdom nevner at Norge skal være verdens mest inkluderende samfunn. Alle skal uavhengig av økonomisk og sosial bakgrunn ha like muligheter, rettigheter og plikter til å delta i samfunnet.

Tidligere forskning viser til ulike måter å definere fattigdom på. Det går en skille mellom absolutt og relative definisjoner av fattigdom. Den absolutte tilnærmingen på fattigdom handler i mer eller mindre grad om ikke å ha de mest nødvendige ressursene for å klare seg i livet. Det kan være at man ikke har ordentlig med mat og klær, og ikke får dekket de grunnleggende behovene. Dette er behov som mange tar for gitt. Den relative tilnærmingen på

fattigdom er den mest omtalte her i Norge. Den relative tilnærmingen tar utgangspunkt i hva befolkningen har av inntekt eller levestandard for å sette standarden ut i fra det. De har hus, klær og mat, men mangler muligheten til å delta fullt og helt i samfunnet. Det er vanskelig å opprettholde en levestandard og et sosialt aktivitetsnivå på lik linje med det som er vanlig i det samfunnet man bor i (Fløtten, Dahl, & Grønningsæter, 2001).

Lav inntekt blir brukt som en indikator på fattigdom. I Norge er det vanlig å definere de som har under 50 % av medianinntekten som fattige. Medianinntekten er til hjelp for å finne grensen mellom fattigdom og ikke fattigdom. Medianinntekten er det midterste beløpet i inntektsfordelingen, etter at en har sortert alle inntektene etter størrelse. Det vil si at det er like mange personer med inntekt over medianen som under i hele befolkningen (Ytrehus, 2004).

Ytrehus (2004) skriver at den praktiske definisjonen på fattigdom er: ” *De som har inntekt under halvparten av medianinntekter i Norge*”. Fløtten, Dahl og Grønningsæter (2001) viser til to andre måter og definere fattigdom på.

- Subjektiv fattigdomsmål går mer ut på at individer selv gir opplysninger om sin økonomiske situasjon. Det vil si om de selv mener at de har økonomiske problemer eller ikke, og om de er fattige eller ikke. Det er her viktig at individene selv ser på hva man må ha av inntekter og goder for og ikke være fattig.
- Objektive fattigdomsmål ser på inntekt og registrering av forbruk og levekår, for å finne ut om man er fattig eller ikke.

Det finnes ingen definisjon på fattigdom som kan defineres som den eneste rette. Det er ulike måter å definere fattigdom på som vist over.

Det er ikke mange år siden fattigdom ikke var et stort tema i Norge. Nå har det kommet opp på dagsorden, og politikerne har et ønske om å gjøre noe med fattigdommen. Norge er et rikt land, men allikevel er det noe som havner utenfor og blir fattige. En skulle tro at fattigdom er et stort problem siden politikerne og offentligheten gir det stor oppmerksomhet, men slik er det ikke. I forhold til andre land har vi lite fattigdom i Norge. Grunnen til oppmerksomheten er at fattigdommen i Norge har økt. Det er viktig å få i gang noen tiltak og redusere fattigdommen slik at det ikke blir verre (Fløtten, 2009).

Barnefattigdom er en stor del av oppgaven. Det er derfor viktig å gå mer inn på temaet og se hva tidligere forskning har funnet ut.

1.3.2 Barnefattigdom

Regjeringen er opptatt av at alle skal stå på lik linje i samfunnet. De har med det utarbeidet forslag og handlingsplaner for å redusere fattigdommen i Norge. I regjeringen legges det vekt på å gjøre noe for å bidra til å skape og opprettholde fattigdom. De vil gjøre noe innenfor oppvekstmiljø og utdanningssystemet, innenfor arbeidsmarked og arbeidsliv og innenfor velferdsordningene. De la inn en innsats mot fattigdom i 2001 på 1 028,6 millioner kroner. Et av målene til regjeringen er: ”Regjeringen ønsker et inkluderende samfunn som omfatter alle. Alle skal, uavhengig av økonomisk og sosial bakgrunn, ha like muligheter, rettigheter og plikter til å delta i samfunnet og bruke sine ressurser” (Arbeid - og inkluderingsdepartementet, 2007). Regjeringen mener det er viktig å bekjempe barnefattigdom for å sikre barns velferd på kort og lang sikt. Et annet mål for regjeringen er å sikre at alle barn og unge har de samme rettighetene og mulighetene til utvikling uansett om foreldrene har dårlig økonomi, lav utdanning, er etniske osv. (Arbeid - og inkluderingsdepartementet, 2007).

Marjan Nadim og Roy A. Nielsen har skrevet om barnefattigdom i Norge. Rapporten viser at barnefattigdom i Norge har økt fra 5,1 % i 2000 til hele 7,9 % i 2006. Det er en økning fra 50 000 til 85 000 fattige barn på seks år. Et viktig tema å ta opp er barns liv. Barn kan ikke forsørge seg selv og skal heller ikke trenge det. Med OECD's fattigdomsmål som setter fattigdomsgrensa ved 50 % av medianinntekten, var 4,4 % av barna i Norge eller drøyt 47 000 barn fattige i 2006. Det var barn som bodde i hushold som mottok sosialhjelp. Sosialhjelp kan være en støtte for de med lite penger blant annet ved å hjelpe dem med de daglige husholdningene. Det kommer jeg tilbake til. De som får hjelp av sosialtjenesten, har blitt vurdert til at de ikke har nok inntekt til å kunne forsørge seg selv. Barn i husholdninger med lavt utdanningsnivå, store husholdninger, husholdninger uten tilknytning til arbeidslivet, barn i husholdninger som har mottatt sosialhjelp, og barn med ikke-vestlig innvandrings bakgrunn har særlig høy risiko for fattigdom (Nadim & Nielsen, 2009).

Fattige barn forteller i denne rapporten at en oppvekst uten penger kan føre til eksklusjon, dårlig selvtillit og mistriivsel. Formålet med rapporten var å beskrive omfanget av barnefattigdom i Norge og kartlegge den kommunale variasjonen i barnefattigdom. Barn av enslige forsørgere eller enslige forsørgere uten arbeid har økt risiko for fattigdom. I fylkene Oslo, Østfold og Telemark er andelen fattige størst, mens i Akershus, på Vestlandet og i

Troms og Finnmark er den minst. Det er høyest andel barnefattigdom i de største kommunene og lavest i de mellomstore kommunene. Oslo har nesten 15 % fattige barn. Det er nesten dobbelt så høyt som i resten av landet. Nesten to av ti fattige barn i Norge bor i Oslo. Samtidig ser man i rapporten at Bærum, Tromsø og Sandnes har svært lave andeler fattige barn. Mange kommuner har merket seg en tydelig økning i både andel og antall fattige barn. I hele landet er barnefattigdom blitt en utfordring. Tiltak bør derfor iverksettes overalt. Det er dessverre ikke midler til at alle kommuner kan få støtte. Kommunene som får støtte har enten høye andeler fattige barn, høye antall fattige barn eller begge deler. Data som ble benyttet i denne rapporten er levert av SSB. Populasjonen består av alle barnefamilier i Norge i 2007 (Nadim & Nielsen, 2009).

For å forstå og redusere barnefattigdom er det viktig å gå mer inn på hvordan de fattige opplever det. Kjell Underlid (2005) har skrevet en bok om fattigdommens psykologi. Boken handler om opplevelsen av fattigdom og omhandler enkeltmenneskets opplevelser av sin egen fattigdomssituasjon i hverdagen. Det empiriske bidraget til boka fattigdoms psykologi er resultater fra Underlid`s eget intervjustudie av 25 langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp i en bydel i Bergen. Noen av spørsmålene gikk ut på i hvor stor grad respondentene hadde råd eller ikke råd til ulike aktiviteter som er vanlig å ha i Norge. Om lag en fjerdedel svarte at de på grunn av økonomien ble hindret til å gjøre ting de likte. Sosialkontorene hjelper til, men mange søknader er blitt avslått fordi sosialkontoret ikke kan innfri alle. Underlid mener slike avslag kan oppleves som barrierer mot sosial deltagelse. Slik skal det ikke være. Underlid har flere eksempler på at dette har skjedd med mennesker og hvordan det føles. Etter resultatet, observasjoner og inntrykk fra intervjuene, ble de følelsesmessige reaksjonene på fattigdom delt under fire hovedkategorier: Det aggressive spekteret, det engstelige spekteret, det depressive spekteret og skam og skyldfølelse spekteret. Disse fanger opp en stor del av de følelsesmessige reaksjonene på mennesker som er fattige.

Norge er et dyrt land å leve i. Prisene på basisvarer som matvarer er blant de høyeste i verden. Det gjør ikke saken bedre. Respondentene i utvalget levde like over og under det som er den offisielle fattigdomsgrensen i EU – land, altså 60 % av den nasjonale medianinntekten. En hovedforklaring på utrykgheten som de fattige opplever, ligger i at pengene har en så grunnleggende virkning for livsutfoldelsen og det gode liv og sosial trygghet. Den sosiale støtteordningen kan nok lindre den verste nøden, men det er likevel ikke nok til å hindre knappheten og opplevd utrygghet. Man klarer seg rett og slett ikke uten penger (Underlid, 2005). Jeg skal videre se mer på hvordan fattige barn og unge lever i dag.

Mona Sandbæk (2008) gjorde en undersøkelse for det Norske institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. Der så Sandbæk nærmere på sammenhengen mellom familiens levekår og barns hverdag. Hva innebærer det for barn i Norge å vokse opp i en familie som har betydelig lavere inntekt enn familier flest. Rapporten presenterer og drøfter resultater fra andre datainnsamlinger fra prosjektet ” barns levekår – betydningen av familien inntekt” som ble gjennomført i 2006. Hovedmaterialet ble hentet fra en landsdekkende og representativ intervjuundersøkelse med barn og foreldre som informanter. Fokuset var barn som lever i familier med lave inntekter. Prosjektet gikk over en tiårs periode med datainnsamlinger 3 ganger (2003, 2006 og 2009). Både enslige forsørgere, ikke vestlige innvandrere og ikke sysselsatte var overrepresentert i lavinntektsutvalget sammenlignet med kontrollutvalget i 2003. I intervjuene av foreldrene kom det fram at de sjeldent eide egen bolig, flyttet ofte og hadde dårlige boforhold. I barneintervjuene kom det fram at 10 – 12 åringer trivdes på skolen, og flere deltok i organiserte fritidsaktiviteter. De fleste barna hadde ikke opplevd at familiens økonomi hadde lagt begrensninger på deres egen sosial deltagelse. Samtidig gikk alle signifikante funn i disfavør av barn fra lavinntektsutvalget. Andelen som oppga at de gjorde det dårlig på skolen enn medelever, var høyere. Det var også forskjeller når det gjaldt deltagelse i fritidsaktiviteter. Det fantes en del forskjeller fra lavinntektsutvalget og kontrollutvalget. Det var større forskjeller når de spurte foreldrene. Sannsynligvis klarer foreldrene å beskytte barna sine i forhold til den vanskelige økonomiske situasjonen. I 2006 kombinerte de tre typer data (intervjudata, spørreskjema og registerdata). Intervjuene ble gjennomført av statistisk sentralbyrås intervjuere som oppsøkte familiene i deres hjem (Sandbæk, 2008).

I 2006 var det små variasjoner i barna og de unges subjektive opplevelse av familien økonomi. Det kan ha en sammenheng med at foreldre skjerner barna. De kan dermed vegre seg for å fortelle om familiens økonomiske vansker. I familier der foreldrene rapporterer om en anstrengt økonomi rapporterer barna også det samme. Grunnen her kan være at de har pratet med barna om det. Et annet funn er om barn som lever i familier med lav inntekt, er utsatt for sosial eksklusjon. Sosial eksklusjon knyttes ofte til fattigdom, og forholdet mellom disse fenomenene er gjenstand for omfattende diskusjoner både i politikk og forskning. I forhold til fritid fant de i 2003 at lavinntektsfamilier manglet enkelte av de forbruksgodene de spurte etter. De spurte etter snowboard, cd spiller, mobil, sykkel, tv og pc. I 2006 var det mer vanlig å eie disse tingene. Allikevel fant de fortsatt noen forskjeller mellom barna. Det er minst to fallgruver å gå i når en skal studere barns opplevelse av å vokse opp i en familie med lav

inntekt. På den ene siden kan resultater fra små kvalitative studier av de aller fattigste gi en tung elendighetsbeskrivelse som tas til inntekt for hele lavinntektsgruppen. På den andre siden kan en velge 60 % av medianinntekten slik det er gjort i barns levekår. Man risikerer da at særlig vanskeligstilte undergrupper forsvinner og tolker resultatene dit hen at det er lite problematisk å vokse opp i en familie med lav inntekt (Sandbæk, 2008).

1.3.3 Sosial deltagelse og fattigdom

I boka barnefattigdom av Fløtten (2009) antas det at fattige barn har en større risiko for og ikke delta i sosiale aktiviteter i forhold til andre barn. Det kan forårsake en økt risiko for ekskludering når man blir voksen. Fattigdom i seg selv kan ekskludere fattige barn og unge fra organisert idrett. Her handler det om å ha økonomi nok til å få være med. For å utøve en idrett trenger man utstyr, medlemskontingent og penger til reiser. De fleste med god økonomi har muligheten til å kjøpe det utstyret og de kontingentene man trenger for å utøve en idrett. Det betyr at barn og unge fra fattige familier skiller seg ut i forhold til jevnaldrende. Deltagelse i kostnadskrevenne idretter blir sett på som viktig for å bli akseptert av jevnaldrende. Familielivet generelt kan også påvirke fattige barn og unges deltagelse i organisert idrett. Økonomiske bekymringer for foreldrene kan gå utover barna og gjøre at de ikke blir tatt like godt vare på. Er det mye konflikter hjemme, kan det medføre at barna ikke vil ha med venner hjem, eller få bistand til å være med i organisert idrett. Det er vanskelig å si om det er den økonomiske situasjonen i seg selv som er avgjørende om barna deltar i organisert idrett eller ikke. Det kan være mer sammensatte problemer. Økonomiske problemer kan for eksempel føre til dårlig mental helse, rusmisbruk eller langtidsarbeidsløshet. Slike problemer vil sannsynligvis ha konsekvenser for barna (Fløtten, 2009). Jeg skal gå videre å se på Gustavsen forskning i forhold til om idretten er for alle.

Karin Gustavsen er samfunnsforsker ved Telemarksforskning og har hatt et foredrag om idretten er for alle. I foredraget kommer det blant annet opp at barn og ungdom som vokser opp i familier med dårlig råd, deltar mindre i fritidsaktiviteter⁴. Forskningen på deltagelse viser at idrett og andre betalte aktiviteter er sosialt skjevt fordelt. Det kan ha noe med sosiale ulikheter i deltagelse og idrett, men det har også noe med livet nederst i helsegradienter, altså

⁴ <http://www.nif.no/search/Results.aspx?k=karin%20gustavsen>

fattigdom. Forskeren finner også at opplevelsen av å ha dårligere økonomi enn andre fører til en subjektiv følelse av utenforskap. En rekke empiriske studier viser at idretts- og friluftslivstilbudet ikke på langt nær er for alle. Deltagelse i friluftsliv og idrett i de fleste aktiviteter er høyest blant barn og ungdom fra ressurssterke familier.

Idrettsforbundet og senter for idrettsforskning ved NTNU i Trondheim gikk inn i et samarbeid om å lage en rapport hvor offentlige studier og beskrivelser om barneidretten i Norge er samlet og systematisert (Ingebrigtsen & Aspvik, 2010). Rapporten tar for seg barns fysiske aktivitetsnivå og idrettsdeltagelse. Rapporten kom ut i mars 2010. Det mangler fortsatt en del forskning på barn som ikke deltar i idrettslag, og med det er det mangel på forskning på hva som må gjøres for at alle skal rekrutteres til og ha glede av idretten. Den organiserte idretten har vokst mye de siste 40 årene, og det har vært en sterk økning i medlemsmassen i idrettsforbundet fra midten av 1960 tallet og fram til midten av 1980 tallet. Aktivitetstallene gir en god oversikt over deltagelsen i organisert idrett. Det har allikevel sine begrensninger, og derfor har de også med en ny undersøkelse om lavinntektsgrupper. I den nye undersøkelsen fant de ut at lavinntektsgrupper har en lavere idrettsdeltagelse enn andre. For å få et godt grunnlag på rapporten, ble det gjennomført to typer datainnsamlinger. Hjemmesidene til idrettsforbundet og særforbundene ble gjennomgått for å belyse organisering, mål og retningslinjer for barneidretten. Dermed ble det gjennomført et systematisk Litteratursøk i databasen ”bibsys”. Søkeordene barn og idrett var det de konsentrerte seg om. I en ny undersøkelse kommer det frem store sosiale forskjeller i den frivillige idrettsdeltagelsen når man blir voksen. Personer med høy inntekt, høy utdanning og god helse har langt større sannsynlighet for å være aktivt medlem i en idrettsorganisasjon. Forskerne påpeker at det er lignende tendenser i våre naboland, men at Norge skiller seg ut. De i lavinntektsgruppen har en lavere idrettsdeltagelse enn kontrollgruppen. Det hevdes at idrettsdeltagelse er positivt for barna både fysisk, motorisk, psykisk og sosialt (Ingebrigtsen & Aspvik, 2010). Blir barn og unge sosialt ekskludert?

Mira Aaboen Sletten har skrevet om å ha, å delta, og være en av gjengen i sin doktorgrads avhandling. Noe av det som kommer fram i avhandlingen, er aktuelt for min oppgave. Avhandlingen bruker data fra tre spørreskjemaundersøkelser gjennomført av ungdomsforskning ved NOVA. Det er ung i Norge 2002, ung i Oslo 2006 og ung i Norge longitudinell. Ung i Norge 2002 er en representativ undersøkelse blant elever i ungdomsskolen og i videregående. Utvalget av 73 skoler som ble invitert til å delta ble trukket av statistisk sentralbyrå. I alt deltok 11 928 i undersøkelsen som ga en samlet svarprosent på

92,3 %. For Ung i Oslo 2006 var målgruppen alle elever som gikk på de to siste trinnene i ungdomskoler, og første trinn på videregående skoler i Oslo. Rundt 2 422 elever var med. Ung i Norge longitudinell's undersøkelse startet som en tverrsnittstudie i 1992. Studien omfatter i overkant av 10 000 elever i ungdomskolen og på videregående skole. Deltagende elever ble trukket ut skolevis, og svarprosenten var på 97. I etterkant av tverrsnittstudien fra 1992 ble et utvalg av deltagerne fulgt opp ved tre punkter i 1994, 1999 og 2005/6. I avhandlingen er det brukt 4 artikler. Ambisjonen med denne avhandlingen er å videreutvikle et perspektiv på velferd som er tilpasset ungdom. En underliggende teoretisk ambisjon med avhandlingen er å diskutere hvordan nyere velferds og ressursbegrep, som sosial eksklusjon og sosial kapital, kan brukes i forhold til ungdom. Velferdsbegrepet brukes her som en bred samlebetegnelse på ulike måter for å tilnærme seg individers levestandard. Det er vanlig med fire dominerende perspektiver på velferd. Ressurser, levekår, muligheter og deltagelse. Ressursfattigdom og lav inntekt oppfattes av mange som det samme.

Det mest interessante er diskusjonen om sosial deltagelse (sosiale eksklusjonstilnærminger). I denne avhandlingen defineres sosial eksklusjon som en prosess av sviktende sosiale bånd, adgang og solidaritet. På et individuelt nivå refererer sosial eksklusjon til en manglende evne eller mulighet til å delta i normativt forventede sosiale aktiviteter. Sosial eksklusjon handler også om hvordan mangel på deltagelse i dag begrenser muligheten til å skaffe seg andre typer ressurser og muligheten til deltagelse i framtiden. Analyser som er gjort i noen av artiklene i avhandlingen, viser til at ungdom i fattige familier oftere enn andre oppgir tegn på sosial isolasjon. De har noe sjeldnere faste venner og flere utsettes for mobbing. De er også noe sjeldnere sammen med jevnaldrende i fritiden. Det er mest tydelig i samvær i organisert fritidsaktiviteter. Sletten trekker også frem sosial kapital fra Daly og Silver 2008. Sosial eksklusjon handler om sosial deltagelse. Sosial kapital handler om mengden av og kvaliteten på de sosiale bånd folk har. Sosial eksklusjonslitteratur preges av et sterkt normativt element i sosial deltagelse. Sosiale bånd oppfattes generelt som en gode. Det er imidlertid, i følge Daly og Silver (2008) også ” a dark side to sicial indusion”. Et eksempel kan være inklusjon i arbeidsmarkedet gjennom marginale, lavt betalte, usikre jobber og under dårlige arbeidsforhold. Man kan altså mangle frihet og være inkludert samtidig. Det er som regel ikke mangel på penger i seg selv barn og unge opplever som vanskelig, men de sosiale problemene knapp økonomi medfører i forhold til jevnaldrende. Organiserte fritidsaktiviteter krever som regel økonomiske investeringer i form av kontingenter, utstyr og turer. Mye tyder på at fattigdom i oppveksten senker barn og unges forventninger til livet generelt. Ambisjonen med

Sletten sin avhandling har vært å videreutvikle et perspektiv på velferd som er tilpasset ungdom. Samlet viser avhandlingen at norsk ungdom i familier som har dårlig råd enn andre, både deltar mindre blant jevnaldrende og sjeldnere opplever å være inkludert blant jevnaldrende. Ungdom befinner seg i en særlig overgangsfase. Det er nærliggende å anta at opplevelsen av å være anerkjent og inkludert blant jevnaldrende, er med på å forme deres planer og handlingsvalg rettet mot framtiden (Sletten, 2011).

1.3.4 Sosialtjenesten og barnevernet

To av tre langtidsmottagere av sosialhjelp er arbeidsledige. Det er en betydelig andel unge som starter sin yrkeskarriere som sosialklienter (Barne og likestillingsdepartementet, 2006). Sosialhjelpsmottaker var på 1990 tallet veldig høyt. Det lå på rundt 3,8 % av befolkningen. Etter årtusenskiftet lå det ganske stabilt på ca. tre prosent av befolkningen. Grunnen til veksten i antall sosialhjelpsmottakere på begynnelsen var økt arbeidsledighet og endringer i familieforhold (Harsløf & Seim, 2008). Sosialhjelpsmottakere er sterkt overrepresentert i den gruppen som kan betegnes som fattige. Ikke alle som går på sosialen er fattige, men mange.

Lula Marie Wolles har skrevet om de fattige barn i det rike landet. Wolles ser her på utfordringer sosionomer og sosialt arbeid står overfor i møte med barnefattigdom. I rapporten ble utfordringene delt i to grupper. De som kommer i kontakt med sosialkontoret og barnevernet, og de som forsøker etter beste evne å holde hodet over vannet uten å ta kontakt med offentlige instanser for å få hjelp. Den siste gruppen er størst og består av fattige med lav lønnsinntekt fra arbeid. Flere historier i rapporten forteller om unge barn som sykler med avisen for å tjene sine egne lommepenger. De har foreldre som sliter med å bidra til kino, bursdagsselskap, sykkel og aktiviteter. Familiene opplever å bli straffet for dette når sosialkontoret trekker fra ”barneinntekten” fra utbetaling av sosialstønad. Barnas behov i forhold til fritidsaktiviteter, klær, utstyr og ønsker om å delta aktivt i samfunnet uten å være ekskludert er et viktig område å holde fokus på. For familier og barna deres er det den totale følelsen av å stå utenfor som skaper langtidstraumer. Mange barn av fattige familier holder seg i skyggen på skolen og blant venner. De vet at de ikke kan delta i populære og attraktive aktiviteter fordi det koster penger. På denne måten blir de i tillegg til å være fattige, deprimerte og faller utenfor det sosiale livet sammen med andre barn. Dette må gjøres noe med (Wolles, 2009).

Et av målene for fattigdom kan være å vokse opp i en familie som mottar sosialhjelp. Sosialhjelpen skal gis om en ikke klarer å forsørge seg selv. Sosialhjelpen skal sikre at alle har tilstrekkelige midler til livsopphold. Det er forskjellig hvor lenge mennesker får sosialhjelp. Noen kan få en kortvarig utbetaling, mens andre kan ha mottatt stønad i flere år. 66 525 barn eller 6,1 prosent av alle barn, bodde i 2006 i husholdninger som mottok sosialhjelp i løpet av 2006. Også innvandrerbakgrunn har mye å si for sannsynligheten for å motta sosialhjelp. 27 prosent av barn med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn mottok sosialhjelp i løpet av 2006. Den høye andelen sosialhjelpsmottakere blant husholdninger med ikke-vestlig bakgrunn skyldes blant annet at mange innvandrere ikke har opparbeidet seg rettigheter i trykkesystemet. Dermed har de få muligheter til annen inntekt hvis de står uten arbeid. Barn i husholdninger med lavt utdanningsnivå, svak tilknytning til arbeidsmarkedet og barn med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn har økt sannsynlighet for å bo i husholdninger som mottar sosialhjelp (Nadim & Nielsen, 2009).

I boka barnefattigdom av Fløtten (2009) blir sosialhjelp beskrevet som det siste tilgjengelige økonomiske sikkerhetsnettet for personer med økonomiske problemer. Det finnes ingen grense for hvor lenge man kan motta sosialhjelp. De som er langtidsmottakere har de største økonomiske problemene, og har store utfordringer med å komme seg ut av det. Det kom fram i boka at høy utdanning fungerer som en forsikring mot økonomiske problemer og sosialhjelp. I forhold til om sosialhjelp går i arv viser det seg at barn av sosialhjelpsmottaker har fem ganger så høy risiko enn andre til å motta sosialhjelp. Det viser seg at det å være sosialhjelpsmottakere kan gå i arv, og da det er fort gjort at barna også får lavere utdanning (Fløtten, 2009).

I stortingsmelding nr. 9 (2006-2007) står det at personer med lav utdanning er overrepresentert blant langtidsmottakere av økonomisk sosialhjelp. 26 % av langtidsmottakere over 18 år hadde grunnskole som høyeste utdanningsnivå. Dette ble funnet ut gjennom én studie av Høgskolen i Oslo. De fikk i oppdrag fra helsedirektoratet å forske på langtidsmottakere av sosialhjelp. 68 % av langtidsmottakerne hadde videregående skole som høyeste nivå, mot 57 % i befolkningen sett under ett. Studie viser at langtidsmottakere av sosialhjelp skiller seg fra den øvrige befolkningen på en rekke områder. Mange har helseproblemer som går utover hverdagen.

Barnevernet har en barneverntjenestelov som skal følges. I § 1-1 lovens formål står det: ”*Sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig hjelp og omsorg til rett tid og å bidra til at barn og unge får trygge oppvekstsvilkår*” (Barnevernstjenesteloven, 1992).

Foreldrenes omsorgsevne og psykologiske forklaringsmodeller blir i større grad vektlagt hos barnevernet. Mange av tiltakene som blir igangsatt er i saker som omhandler foreldrenes situasjon og adferd, foreldrenes omsorgsevne, rusmisbruk og psykiske helse. I noen saker handler det også om barnets problematiske atferd, rusmisbruk og kriminalitet. Det kan også være saker der forholdet i hjemmet har mye å si. Familier som får hjelpetiltak eller omsorgstiltak fra barnevernet har ofte en livssituasjon som er preget av en rekke sammensatte problemer. Foreldrene har som oftest lav inntekt, lav utdanning, arbeidsløse, bor trangt og har dårlig helse. Det kan føre til problematiske forhold i hjemme. De som har kontakt med barnevernet, ligger som gruppe langt under gjennomsnittet når det gjelder økonomiske og sosiale vilkår. Mange er også eneforsørgere og unge. I tillegg kommer mange barnevernsfamilier fra andre kulturer. (Harsløf & Seim, 2008).

1.4 Tiltak på feltet

Vi har tiltak i Norge for å lette barnas situasjon i påvente av at familieinntekten forbedres. Det er vanskelig å si sikkert om tiltak bidrar til å redusere fattigdomsrisikoen på lengre sikt. Det er ikke noe fasitsvar på dette. Allikevel er det viktig å se på forskjellige tiltak som er iverksatt. Tiltak som er mer rettet mot barn og unge bør uansett stå på dagsorden. Det hjelper kanskje ikke direkte mot fattigdom i familien, men det kan kanskje hjelpe barn og unges liv her og nå (Fløtten, 2009).

Barne og likestillingsdepartementet lagde i 2006 et kunnskaps og erfaringshefte om fattigdom blant barn, unge og familier. I hefte diskuteres det hva man kan gjøre med barnefattigdom. Det er også skrevet om forskjellige tiltak og barns fortellinger. Barn kan selv ikke lastes for den situasjonen de er i, og de kan heller ikke gjøre noe for å endre sin sosiale situasjon. Det har derfor blitt iverksatt en rekke tiltak som skal hjelpe foreldrene ut av fattigdom. Det ble også iverksatt tiltak som skulle bidra til å bedre barns situasjon her og nå. Barn fra fattige familier må gis mulighet til å delta i de samme aktivitetene som andre barn. Det står sentralt i min oppgave. Mye av forskningslitteraturen understreker at en viktig virkning av

barnefattigdom er sosial eksklusjon. Er økonomien knapp eller svært knapp, kan det særlig over tid bli vanskelig å få deltatt i aktiviteter som koster penger. Det kan også være vanskelige og opprettholde et forbruk på samme nivå som vennenes, eller reise på ferier. De siste par tiårene har man i økende grad sett at idrettslag og andre krever både økt foreldrebetaling og økt innsats fra voksne støttepersoner. Med flere barn kan dette bli en stor utgift for den enkelte familien (Barne og likestillingsdepartementet, 2006).

Som et ledd i kampen mot barnefattigdom har barne- og likestillingsdepartementet, barne-, ungdoms og familiedirektoratet og Arbeids og velferdsdirektoratet innført tilskuddsordningene kompetanse og utviklingstiltak i barnevernet, og sosialtjenesten. Det har blitt gjort for å forebygge og redusere fattigdom blant barn, unge og familier. I denne rapporten har Fafo og NOVA sett nærmere på disse tilskuddsordningene. Rapporten heter aktivitet og deltagelse for fattige barn og unge. Kompetanse og utviklingstiltak i barnevernet og sosialtjenesten har vært iverksatt siden 2004. Dette er et av flere statlige virkemidler i kampen mot barnefattigdom. Det overordnede målet for politikken har vært ”å *redusere fattigdom og hindre sosial ekskludering ved å styrke det sosiale og forebygge arbeidet i kommunene, utvikle nye lokale tiltak overfor målgruppene, bedre samordningen av de lokale tiltakene og å styrke og utvikle kunnskapen og kompetansen til aktørene i lokalsamfunnet*”. For å nå målet ønsker myndighetene å utvikle tiltak på flere nivåer. Tiltak overfor det enkelte barn, overfor familien og generelle tiltak som involverer målgruppen (Nuland, Hjort, Fløtten, & Hansen, 2009).

En rapport fra Fafo om bekjempelse av fattigdom blant barn og unge har laget en oversikt om forskjellige tiltak som har blitt gjort (Christensen, Fløtten, & Hyggen, 2006). Det velges ut noen kommuner hvert år som kan søke om tiltaksmidler. Det kan være med på å bedre muligheten til sosial deltagelse blant fattige barn og unge. Noen av tiltakene kommunene ønsket å iverksette var; gratis fritidsaktiviteter, leksehjelp, utstyrsbank, møteplasser, åpne barnehager, aktiviteter som motiverer unge til positiv aktivitet. Noen tiltak hadde som mål å virke indirekte via kompetanseheving i hjelpeapparatet. For eksempel ved å utstyre skoler eller idrettslag med idrettsutstyr til utlån, tilskudd til aktiviteter. I noen kommuner er det lønnet personer i små stilling som håndterer disse utlansstasjonene. Denne rapporten er nyttig for meg siden en av oppgavene jeg vil se på er utstyrssentraler. Flere kommuner har satt i gang dette tiltaket, og en del av dem er fortsatt oppe. Fungerer de og hvem bruker dem.

Staten har siden 2004 bevilget tilskuddsmidler til et utvalg av kommuner som enten har høye barnefattighedsrater, eller som har stort sosialhjelpsmottak i barnefamilier. Evalueringen i denne rapporten bygger på årlige rapporteringer fra kommunene og bydelene. Den bygger også på en egevaluering fra 62 kommuner og bydeler samt på intervjuer med sentrale aktører i ti utvalgte kommuner og en bydel. I rapporten kommer det frem at kommune selv får være med å bestemme hvilke tiltak som skal opprettes. Derfor er det stor variasjon i hvordan midlene har blitt fordelt, hva slags tiltak man har utviklet, hvilke målgrupper man har pekt ut og hvilke kommunale instanser som har vært involvert i satsingen. Mottaker av tilskuddene i kommunene er i de fleste tilfellene sosialkontoret eller barnevernstjenesten fra BLD og AVdir. BLD har siden 2004 gitt tilskudd til 30 kommuner som enten har høye barnefattighedsrater, eller som har stort sosialhjelpsmottak i barnefamilier. Grunnmaterialet for utvelgelsen var blant annet Fafo`s rapport som viste kommunale variasjoner i barnefattighedsdom. I 2006 ble det gjort rede for tilskudd for i overkant av 17 millioner kroner. Fire femtedeler av summen er bevilgninger fra AVdir. Det er 19 kommuner/bydeler som i løpet av 2006 – 2008 har fått tilskudd fra både AVdir og BLD. De årlige rapporteringene eller egevalueringen fra kommune og bydelene har ikke sagt noe om enkeltindivider. Det er vanskelig å si noe om effekten av tiltakene for individuelle barn, unge eller familier som har fått tilbudet som er finansiert av de to ordningene. De har som sagt intervjuet flere i forskjellige kommuner. Mange var ikke klar over at det var et fattighedsproblem i deres kommune. De er veldig tilbakeholden med å bruke fattighedsbegrepet. Det er mange ulike grupper som fremheves som risikogrupper. Det oppfattes ikke som like enkelt å nå alle. De det er aller vanskeligst å nå fram til er de som har foreldre, som selv ikke oppfatter seg som fattige. Tiltakene er satt under kategorier. Kompetansehevings tiltak for barn, unge og foreldre, direkte økonomisk støtte, aktiviteter, ferie med familien, jobbtilbud, annet, kompetanseheving etat/kommune, utstyr/skolebøker. Ved kompetansehevings tiltak for barn, unge og foreldre er det flere tiltak. Et eks er leksehjelp eller hjelp med jobbsøking for ungdom eller barneforeldre. Kategorien rommer også mange typer kurs. For eksempel. Datakunnskaper, helse osv. Ved direkte tilskudd til familier er det ment å motvirke effekten av barnefattighedsdom. Egenandeler, kontingenter, transport og utstyr kan være med på at barn går glipp av mye. Tiltak som skal fremme aktivitet blant barn og unge kan være sommerleir, ride kurs, badeturer, filmkvelder osv. Aktiviteter og ferie opplevelser med familier går på tiltak som forsøker å skape gode opplevelser og fremme samhold innad i familien. Ved jobbtilbud kan man hjelpe til med å søke sommerjobb og helgejobber for å gi ungdom mer erfaring. Kompetanseheving i kommunen og hjelpeapparat er mer indirekte ment å påvirke situasjonen

for dem som er rammet av fattigdom. Her kommer kartlegging av behov i kommunen for bedring av metoder osv. Den syvende kategorien omfatter oppretting og oppdatering av utstyrsbanker. Kategorien annet kan gå på gratis skolemat/ frukt eller oppussing av fellesarealer som brukes av barn (Nuland, Hjort, Fløtten, & Hansen, 2009).

1.5 Videre oppsett i oppgaven

Videre i oppgaven vil det i kapittel 2 bli forklart hvilke metoder og teorier jeg vil bruke for å få svar på mine problemstillinger. I kapittel 3 vil funnene fra mine informanter i både sosialtjenesten, barnevernet og idretten bli presentert. Funnene fra informantene har kommet fra intervjuer som jeg har hatt med dem. På slutten av kapittelet kommer det en oppsummering av funnene. Drøftingen følger etter i kapittel 4. Her blir mine hovedfunn drøftet opp mot tidligere forskning og teorier. Tilslutt i denne oppgaven kommer avslutning og referanseliste. Jeg har også lagt ved intervjuguiden til sosialtjenesten, barnevernet og idretten.

2.0 Teoretisk og metodiske refleksjoner

Metode defineres, av Olav Dalland, *som et redskap i vårt møte med noe vi vil undersøke* (2000:71). En metode hjelper oss å samle inn den informasjonen vi har bruk for.

Metoden forteller oss noe om hvordan vi bør gå til verks for å fremskaffe eller etterprøve kunnskap. Begrunnelsen for å velge en bestemt metode er at man mener den vil gi oss gode data, og belyse spørsmålet på en faglig interessant måte (Dalland, 2000). Det finnes ulike metoder man kan iverksette i en oppgave. Derfor gjelder det å finne den eller de som man mener vil gi det ønskede resultatet.

Ved bestemmelse av temaet var jeg usikker på hvor mye jeg kom til å finne av litteratur som omhandlet ekskludering av fattige barn og unge i organisert idrett. Det viste seg etter hvert at det fantes litt stoff om fattige barn og unge i Norge og tekster som kan brukes i tilknytting til emnet mitt. I mitt arbeid med Litteratursøk har jeg valgt å bruke Bibsys. Jeg har også brukt andre ressurser på internett som: idrottsforum, regjeringen og departementer. Søkeord som jeg har brukt har vært: Barn og unge, fattigdom, barnefattigdom, aktivitet, idrett, organisert idrett, sosialtjenesten, barnevernet og sosial deltagelse. Jeg har valgt å bruke søkemotorer som Google og Kvasir på internett for å finne frem til de mest relevante dokumentene. Dette er de største søkemotorene som kan finne frem til de beste og mest interessante resultatene, som man trenger.

For å finne fram til om fattige barn og unge blir ekskludert fra den organiserte idretten, er den kvalitative metoden best egnet til oppgaven. Jeg har valgt å ta i bruk Grounded Theory, fordi metoden blir beskrevet som særlig relevant dersom man på forhånd har moderate kunnskaper på det feltet som skal studeres. Det finnes ikke mye forskning på ekskludering av fattige barn og unge i organisert idrett, noe som gjør at Grounded Theory er en god metode å bruke fordi den har en induktiv tilnærming (Thagaard, 2009). Det vil si at det teoretiske perspektivet utvikles på grunnlag av analysen man får av dataene. Man må lete etter informantene først. Når man har gjort det må man prøve å komme så tett opp til dem som mulig, for å få de svarene man ville ha. Metoden kan også være et bra hjelpemiddel til veiledning i forskningen min og analysearbeidet. Teorien forklarer på en grundig og spesifikk måte hvordan man skal gjøre dette (Thagaard, 2009). Metoden til Grounded Theory er kvalitativ metode. Metoden går mer eller mindre ut på å fange opp meninger og opplevelse som ikke lar seg tallfeste eller måle. Intervju og deltagende observasjon er de to mest brukte metodene innenfor kvalitative

fremgangsmåte. Intervju er det som vil bli brukt i denne oppgaven for og lettere kunne finne ut hva folk føler og mener om temaet. Det gjelder de som jobber nærme temaet. Jeg kommer også til å bruke litteraturstudium for å knytte tidligere forskning til det jeg finner ut. Litteraturstudie er en oppgave som er bygd på kunnskap fra bøker og annet skriftlig materiale. Man går igjennom relevant litteratur og bearbeider kunnskapen man finner (Dalland 2000). Jeg skal gå litt mer innpå de forskjellige emnene.

2.1 Grounded Theory

Jeg har valgt å tilnærme meg problemområdet mitt ved hjelp av Grounded Theory. Grounded Theory ble utviklet av Glaser og Strauss på 1960 tallet og videreutviklet av Strauss og Juliet Corbin. Grounded Theory kan bli oversatt til grunnfestet teori, siden det er en prosedyre for å konstruere teori som er grunnfestet i data. Det er en forskningsmetode innen sosiologi og psykologi der man forsøker å utvikle en teori som kan forklare et fenomen eller en situasjon (Fangen, 2004). Hensikten med dette er å konstruere teori om tema som er viktig for mennesker i deres daglige liv, som for eksempel organisert idrett. Med Grounded Theory vil det være enklere å finne dataen først, for så å se hvilken teori som kommer fram. Det er ikke dermed sagt at jeg ikke skal ha noe kunnskap om feltet før jeg begynner. Det er viktig å finne tema for å vite hva man skal ha fokus på. Jeg har satt opp noen problemstillinger som gjør at feltet blir mindre. (Fangen, 2004). I Tove Thagaard sin bok om systematikk og innlevelse blir teorien kritisert av Alvesson og Skoldberg (1994). De er kritiske til den empiribaserte tilnærmingen, og mener at den nære tilknytningen til dataene kan føre til at forskeren omformulerer kunnskap som allerede er kjent. Glaser og Strauss sier videre i boka at de er litt enige i at forskerens faglige forankring representerer et viktig utgangspunkt for utvikling av teori. Den kjennskapen forskeren har til teorien som er relevant på feltet, har betydning for de teoretiske perspektivene hun eller han utvikler. Derfor kan teori både betraktes som et utgangspunkt og et sluttprodukt (Thagaard, 2009). Det blir viktig å starte med de første intervjuene og hele tiden sammenligne nye observasjoner med tidligere data. Det å ha et parallelt opplegg med datainnsamling og analyser er viktig. Tidligere forskning på område kommer til å bli innarbeidet i analysen etter hvert.

2.2 Kvalitativ intervjuing

Intervjuundersøkelser egner seg godt til å gi informasjon om personers opplevelse, synspunkter og selvforståelse. Jeg vil ta for meg sosialtjenesten, barnevernet og idretten for å finne ut mer om fattige barnefamilier. Jeg vil se om de får være med i organisert idrett, og om hva instansene gjør for å hjelpe. Intervju med idretten kan gjøre at jeg finner ut hvilken rolle de har i forhold til fattige barn og unge. Det er alltid litt uvisst før man har kommet i kontakt med de menneskene man vil studere. Vil de godta å bli intervjuet, er de imøtekommende eller avvisende? Et forskningsintervju krever kompetanse om hvordan man presenterer gode spørsmål, hvilke prinsipper man baserer seg på i oppbyggingen av intervjuene, hvordan man skaper en god relasjon til de man skal intervjuer og lytte til det informanten har å fortelle. Det blir viktig å presentere prosjektet på en troverdig måte slik at deltagerne som man vil intervjuer, får tillitt og forståelse (Fangen, 2004).

De som intervjuer, kan fortelle om hvordan de opplever å hjelpe mennesker, og hvordan de forstår sine brukere. Det er viktig for meg som intervjuer, å sette meg inn i arbeidet før intervjuene. Man trenger innlevelse for å oppnå forståelse fra informantene. Det kan man gjøre ved å sette seg inn i den sosiale situasjonen som man skal studere i, for å oppnå forståelse for deres situasjon (Thagaard, 2009). De viktigste temaene i denne oppgaven kommer til å bli ekskludering gjennom idretten, ekskludering fra idretten, økonomi, opplevelse og tiltak. I intervjuene vil jeg prøve å finne ut om det er på grunn av utstyret, ferdigheter eller medlemskapet som gjør at fattige barn og unge kanskje blir holdt utenfor. Det er også viktig å se på om de faktisk blir ekskludert fra idretten eller om de ekskluderer seg selv. Det kan også hende at foreldre/foresatte ekskluderer, holder barna borte fra idretten. Ved hjelp av intervjuer kan det være lettere å få fyldig og omfattende informasjon om hvordan instansene opplever situasjonen med fattige barn og unge, og hvilke synspunkter og perspektiver de har på disse temaene. Intervjuene kan gi et godt grunnlag for å få innsikt i informantenes erfaringer, tanker og følelser. Et forskningsintervju kan utformes på ulike måter. Lite struktur, relativt strukturert opplegg, delvis strukturert opplegg og fleksibelt opplegg. I min oppgave blir en delvis strukturert tilnærming aktuell. Temaene som jeg skal spørre om, er i hovedsak fastlagt på forhånd. Rekkefølgen av temaene kan bestemmes underveis. På denne måten kan man følge informantenes fortelling, men likevel sørge for å få informasjon om de temaene som er fastlagt i utgangspunktet. En av målsettingene med kvalitativ intervjuing er å gå i dybden på de temaer det er ønskelig å få informasjon om. Det

er viktig å stille spørsmål på en måte som inviterer informantene til å reflektere over temaene det blir spurt om, og gi fylldige svar. En av tingene som blir utfordrende for meg i intervjusituasjonen er å skape en tillitsfull og fortrolig atmosfære som kan bidra til at informanten åpner seg om de temaene jeg ønsker informasjon om. Det kan også være viktig å si litt om hvorfor jeg er der, og hva jeg vil med dette prosjektet for at de skal åpne seg mer å ha troen på at dette er viktig å prate om. En svakhet ved intervjuundersøkelser er faren for refleksivitet som vil si at intervjuet gir de opplysningene, som intervjueren er ute etter. Det er også fare for at informanten svarer det de tror intervjueren vil ha og ikke svarer slik det er i virkeligheten (Thagaard, 2009). I mitt ståsted blir det derfor viktig å ha en god tone med informantene for at de skal forstå at de må svare ærlig, og ikke svarer det de tror jeg vil ha. Det er også smart å ha tilleggsspørsmål for å få svarene så fullstendig og korrekt som mulig. Det kan gjøre at informantene ikke blir misforstått. Spørsmålene som jeg skal stille, må heller ikke være ledende slik at informantene gir opplysninger, som de egentlig ikke mener. Spørsmålene må være godt formulert og bli forstått av informantene, så det ikke blir noen misforståelser og feil data.

2.3 Utvalgsproblemer

Et viktig spørsmål er hvem jeg som forsker, skal få informasjon fra ved intervjuene. Det er derfor viktig å definere det utvalget undersøkelsen baseres seg på. Kvalitative studier baserer seg på strategiske utvalg. Det vil si at man velger informanter som har egenskaper eller kvalifikasjoner som er strategiske i forhold til problemstillingen og undersøkelsens teoretiske perspektiver. Jeg har valgt å bruke et strategisk utvalg (Thagaard, 2009). Et av formålene blir å bruke studien av utvalget til å utvikle begreper, hypoteser og teorier som ut fra teoretiske resonnementer, antas å gjelde for hele universet av enheter. Utvalget mitt består av saksbehandlere fra barnevernet og sosialtjenesten og den organiserte idrett. Jeg ønsket å ha med familier og barn, men det lot seg ikke gjøre. Mine problemstillinger blir derfor besvart gjennom sosialkontor, barnevernskontor og idretten. Utvelgingen av saksbehandlere og idretten bygger ikke på tilfeldighetsprinsippet men mer en systematisk vurdering av hvilke enheter som ut fra teoretiske og analytiske formål er relevante og interessante (Grønmo, 2004). Jeg intervjuet fem saksbehandlere fra barnevernskontorer. Tre av saksbehandlerne var fra forskjellige avdelinger i samme barnevern. Jeg intervjuet fire saksbehandlere fra sosialtjenesten. I den organiserte idretten intervjuet jeg fire personer fra tre ulike klubber. Med

kontakten til sosialkontoret er jeg interessert i barnefamilier som har mottatt sosialstønning, og slik sett må antas å ha problemer med å kunne følge opp de økonomiske kravene, som idrettsdeltagelse innebærer. Med kontakt i barnevernet blir det viktig å se om det er flere ting enn det rent økonomiske som spiller inn, og hva barnevernet i så fall gjør. Idretten får mer spørsmål om de har opplevd at fattige barn og unge blir utestengt fra idretten, og hva de kan gjøre i forhold til problemstillingen (Kvale & Brinkmann, 2009).

2.4 Validitet

Validitet handler om hvor relevante dataene er for problemstillingen (Dalland, 2000). Det er knyttet til tolkning av data. Jeg skal ta i bruk intervju i mitt prosjekt for å få det så virkelig som mulig. Informasjonen jeg får fra informantene er av hva de selv har opplevd og jobbet med. Det blir også brukt tidligere forskning som jeg mener er relevant for oppgaven. Bruk av tidligere forskning kan også ha sine svakheter, siden det er data andre har bearbeidet før en selv. Det kan være en fare for feiltolkning, siden man tenker ulikt og har ulik erfaring som kan bidra til at man forstår og tenker forskjellig. Gyldighet av de tolkningene jeg kommer fram til i min oppgave går på validitet. Validiteten av forskningen kan vurderes med henblikk på spørsmålet om resultatene av undersøkelsen representerer den virkeligheten man har studert. Seale (ref. i Thagaard, 2009) skiller mellom intern og ekstern validitet. Han knyttet intern validitet til hvordan årsakssammenhenger støttes innenfor en bestemt studie. Man bruker begrepet validitet i overensstemmelse med en oppfatning av intern validitet som har referanse til vurderinger av fortolkninger, som omfatter en enkelt studie. Seale knyttet ekstern validitet til hvordan den som utvikles innenfor en studie, også kan være gyldig i andre sammenhenger. Ved å gå kritisk igjennom analyseprosessen kan jeg styrke validiteten (Thagaard, 2009). I min forskning er det blitt tatt i bruk pensumlitteratur og annen litteratur som forskning og fagartikler. Jeg har også et selvvalgt pensum med direkte relevans til temaet mitt om hvordan fattigdom kan virke ekskluderende fra idretten.

2.5 Reliabilitet

Reliabilitet betyr pålitelighet og handler om at alle målinger må utføres korrekt (Dalland, 2000). Reliabilitet kan knyttes til spørsmålet om en kritisk vurdering av prosjektet gir

inntrykk av at forskningen er utført på en pålitelig og tillitsvekkende måte. Et viktig spørsmål innenfor begrepet reliabilitet er om en annen forsker som anvender de samme metodene, kan komme frem til det samme resultatet som meg. Det er derfor viktig å være nøye og ikke slurve i arbeidet sitt. Jeg som forskeren, må reflektere over konteksten for innsamlingen av data, og hvordan relasjonen til informantene kan influere på den informasjonen jeg får. Dersom den samme målingen gjentas, og man får identiske resultater er reliabiliteten høy. Det vil si jo mindre man finner av tilfeldige målingsfeil jo mer reliabel er undersøkelsen (Thagaard, 2009).

2.6 Forskerrollen og etiske vurderinger

I intervjuforskning finnes det flere etiske problemer som kan oppstå på grunn av de komplekse forholdene, som er forbundet med det og utforske menneskers arbeid og legge beskrivelser ut i det offentlige. I mitt prosjekt handler det om å intervju sosialtjenesten, barnevernet og idretten. Intervju av saksbehandlere og idretten kan by på flere problemer. Taushetsplikten de har ovenfor barnefamilier kan gjøre at viktige ting ikke blir nevnt. Det kan også være vanskelig å få fram viktig informasjon som kan sette dem i et dårlig lys. Etiske regler som er knyttet til forholdet mellom forskere, krever at forskeren utviser redelighet og nøyaktighet i prestasjonen av forskningsresultater, og i vurderingen av andre forskeres arbeid. Jeg har tenkt til å bruke en del rapporter fra tidligere forskning som omhandler det jeg skal skrive om, altså barnefamilier som er fattige. Siden det er andres arbeid, er det viktig at det ikke blir plagiat. Plagiat ansees som uakseptabelt, og som et alvorlig brudd på etiske standarder (Thagaard, 2009). Det er også viktig med informert samtykke. Det betyr at informantene jeg får tak i informeres om undersøkelsens hovedformål, og om hovedtrekkene i oppgaven. De må bli informert om mulige risikoer og fordeler ved å delta i prosjektet. Det innebærer også at deltagerne deltar frivillig, og informeres om at de kan trekke seg når som helst (Kvale & Brinkmann, 2009).

Min rolle som forsker er avgjørende for kvaliteten på den vitenskapelige kunnskapen og de etiske beslutninger som treffes i kvalitativ forskning. Det blir viktig for meg å opptre profesjonelt hele veien for å få ordentlige resultater. Tilknytning til deltagerne kan få forskeren til å ignorere visse resultater og legge vekt på andre på bekostning av en fullstendig og nøytral undersøkelse av fenomenet. Fattigdom er et vanskelig tema å snakke om. Det blir dermed viktig ikke å bli for påvirket av dem man intervjuer slik at det blir negativt for

resultatene. Får man får godt samspill, kan man fort bli påvirket av dem man intervjuer. Det kan fort være negativt for resultatene (Kvale & Brinkmann, 2009).

De etiske problemene knyttet til forskerens avveininger om hvor personlig og nærgående spørsmål man kan stille er et viktig moment. Alle informanter har grenser som de ikke vil over, noe man må respektere. Intervjuene må legges opp på en måte som bevarer informantenes integritet. Jeg må ta hensyn til utvalgets vurderinger, motiver og selvrespekt (Kvale & Brinkmann, 2009). Diskresjon er viktig for å gjøre alt riktig. Det kan bety at man ikke skal henge ut informantene ved navn slik at de kan identifiseres, med mindre det er gitt tillatelse til det.

3.0 Erfaringer med fattige barn og idrett

I dette kapitlet vil resultatene fra mine intervjuer bli presentert. Jeg intervjuet saksbehandlere fra forskjellige barnevernkontorer. Saksbehandlere fra forskjellige sosialtjenestekontorer, samt daglige ledere og trenere i forskjellige idrettsklubber. Intervjuene gikk ut på å se hva de gjør i forhold til temaet mitt. Funnene blir først delt opp i kapitlene: Sosialtjenestens erfaringer, barnevernets erfaringer og idrettens erfaringer. Hovedpunktene vil også ha underpunkter der jeg vil presentere det som framkommer i intervjuene. Underpunktene for sosialtjenesten er: Barnefattigdom, Økonomi som hinder for idrettsdeltagelse, Tiltak og Samarbeid. Underpunktene for barnevernet er: Organisert idrett og Barnefattigdom, Økonomi som hinder for idrettsdeltagelse og Tiltak og Samarbeid. Underpunktene for idretten er: Idrett og økonomi og Idrett og tiltak. Disse kapitlene er også presentert og tatt med i forskningen tidligere i oppgaven. I underpunktene skal jeg ta med flere utsagn fra intervjuene for å få fram deres respektive oppfatninger. Senere vil jeg få fram likheter og ulikheter fra de forskjellige saksbehandlerne, før jeg trekker inn tidligere forskning. Saksbehandlerne er anonyme og det vil derfor ikke bli vist til noe navn eller kontorer der de jobber. Personene vil bli delt opp i informanter fra 1 til 11.

3.1 Sosialtjenestens erfaringer

I Norge blir en sosialtjenestelov brukt. Formålet med loven er og *”fremme økonomisk og sosial trygghet, å bedre levekårene for vanskeligstilte og å bidra til økt likeverd og forebygge sosiale problemer”* (OT.prp.nr.103, 2008-2009). Sosialtjenesteloven har man for å sikre at mennesker skal kunne fungere optimalt og at man skal kunne få midler til livsoppholdet. Det som er tanken når man gir økonomisk stønad, er at søkeren skal klare å forsørge seg selv etter hvert (Arbeidsdepartementet, 2001). Det er viktig å ha en sosialtjenestelov som er med å få alle på en lik linje, men hvordan blir dette fulgt opp i forhold til barnefattigdom og idrett. Er det slik at det blir oppfattet som optimalt av barn og unge deltar i idrett? Er en av oppgavene til sosialtjenesten å hjelpe fattige barn og unge inn i idretten? Dette er noen av spørsmålene jeg har valgt å fokusere på videre.

3.1.1 Barnefattigdom

Norge har ikke det største problemet med barnefattigdom, om man sammenligner med andre land, men det finnes også her. Barnefattigdom i Norge har økt fra 5,1 % i 2000 til 7,9 % i 2006. Det er en økning fra 50 000 til 85 000 fattige barn på seks år. Sosialtjenesten kan være en støtte for de som har dårlig økonomi. Det første spørsmålet, jeg spurte de forskjellige sosialtjenestene, er om barnefattigdom er et tema i deres kommune. ”Ja det er det. Det er en del barnefattigdom her. Det regnes ut i forhold til hvordan man i utgangspunktet kan definere en fattig, i forhold til inntektsgrad. Det er forholdsvis mange som ligger innenfor den kategorien der”(1.informant). En annen informant sa det på denne måten: "Ja det er jo det. Før fikk vi fattigdomsmidler fra staten. Det har vi ikke lengre fordi det ble for mye jobb med å bruke dem, men barnefattigdom er det her”(2.informant). Det viste seg ved de forskjellige intervjuene at alle hadde en grad av barnefattigdom. Noen mer enn andre. Flere av informantene jeg pratet med følte at det var viktig å få fram at fattigdom ikke har en definisjon. De offisielle og formelle definisjonene fanger nødvendigvis ikke opp opplevelsene til de som er fattige. 1. informant synes det var viktig å påpeke at det ikke bare er snakk om økonomisk fattigdom her.

”Det er også andre som opplever fattigdom og da er det, det jeg kaller opplevelsesfattigdom. Fordi sånne som, sånne som har fast jobb, og som tjener og egentlig har grei inntekt kan allikevel ha for mye kostnader på seg, til at de har anledning til at barna får oppleve det andre barn får oppleve, som aktiviteter innen idrett, kultur og andre ting” (1.informant).

I min samtale med 3.informant kommer også dette fram. Fattigdom kan være så mye mer en økonomi. Her er et utsagn fra hva informanten ville si om dette temaet.

”Vi ser at barnefattigdom ikke bare er pengene. Fattigdom er jo mer enn økonomi, og det er egentlig det vi ser mest av. Det er ikke det at de har lite penger nødvendigvis. Så den fattigdommen vi ser mest av er jo ikke økonomisk, men det er jo sosial fattigdom egentlig” (3.informant)

Det var liten usikkerhet blant informantene på om de hadde barnefattigdom i sin kommune. 1.informant og 3. informant var som nevnt tidligere ivrige på å fortelle om at det ikke bare fantes økonomisk fattigdom, noe jeg også mener er et viktig poeng. Det går ikke alltid på hvor mye penger man har. For mange har det også mye med hva man får gjort på fritiden sin. Har

man får mange kostnader på seg, kan det være vanskelig å gi barna de opplevelsene de trenger.

Det ble konstatert i forrige spørsmål at barnefattigdom var et problem i de respektives kommuner. Barnefattigdom er et problem ingen vil ha hos seg og derfor er det viktig å gjøre noe med det. Siden alle hadde en grad av barnefattigdom hos seg var det naturlig og få diskutert hva sosialtjenesten kan gjøre rundt temaet barnefattigdom. Her er noe av det de forskjellige sosialtjenestene gjør:

”I situasjoner hvor man har foreldre som ikke klarer å ta det ansvaret i forhold til barna sine selv, både ansvars vis og økonomisk, prøver vi da å bidra i forhold til det. Blant annet ved økonomisk rådgivning til foreldrene som har, kan man si kommet litt skjevt ut økonomisk sett”(1.informant).

”Altså vi jobber jo med det, vi spør ofte foreldrene som vi har kontakt med om hvordan det går med barna og om de går på skole, har noen fritidsaktiviteter osv. Det er forskjellig fra hver familie, men ja vi jobber mye med barnefattigdom” (3.informant).

Det kom fram i intervjuene at alle informantene jobber med barnefattigdom, men på litt forskjellige måter. Det som går igjen er økonomisk rådgivning som er en av oppgavene til sosialtjenesten. Men også veiledningstilbud kan bli brukt, som 1.informant påpeker her:

”Vi har også mye form for veiledning. Det vil variere i hvilke tjenestetilbud den enkelte trenger. Noen vil ha behov for å dekke faste utgifter, som husleie, strøm og andre ting. Andre har behov for å få supplering innenfor, da kan du si klær og ting de trenger til barna sine for at de kan være delaktige i forskjellige aktiviteter. Det innvilger vi da ut ifra en behovsvurdering”(1.informant).

Flere foreldre, som har dårlig råd, sliter med å få dekket de viktigste utgiftene for å kunne leve optimalt. For disse foreldrene kan veiledning derfor være en god idé. Det er først når folk søker sosialhjelp at det gripes fatt i og man kan få hjelp. Det er vanskelig å finne de som kanskje trenger hjelp, men ikke kommer til sosialen. Dette er noe 1.informant nevner: *”Det er klart det vil være en del som ikke kommer til nav her, som vi ikke får tak i. Som har foreldre som kanskje tjener en eller to inntekter og som da allikevel ikke har råd til ting. Og kanskje også da skjuler det”(1.informant).* For mange er det en stor terskel å komme dit, for andre kan det virke som om det er helt greit. Det kan ha mye med hvordan man tenker i forhold til den situasjonen man er i, og hvor vanskelig man synes at det er.

3.1.2 Økonomi som hinder for idrettsdeltagelse

Oppgaven min er rettet mot organisert idrett, og det var derfor viktig å finne ut enda mer av hva sosialtjenesten gjør her, og deres interesse rundt dette temaet. Får å få tilfredsstillende svar på problemstillingen min ville jeg derfor vite om sosialtjenesten hadde kjennskap til at fattige barn og unge ikke får vært med i organisert idrett. *”Ja, og det kan være slik i enkelte situasjoner at økonomien spiller litt inn her, i forhold til om barn har råd til å være med på aktivitetene som skjer. Det er kjent at vi av og til må supplere familier i forhold til treningstøy og andre ting”.* (1.informant). 1.informant påpeker også at de hjelper til økonomisk ved å kjøpe utstyr til ungene. Dette for at de kan kunne delta i forskjellige idretter og aktiviteter som skjer både på skolen og i fritiden. På de fleste skoler er det ski - dager og andre aktiviteter som også trenger utstyr som mange ikke har. 1.informant understrekte dette og sa at flere også søker om støtte til utstyr man må ha på skolen. Videre ser man at 3.informant også har erfaring med at barn og unge ikke får vært med i organisert idrett.

”Jaa det har vi vært borti. Ehh. De får en viss sum med penger av oss da. Så er det slik at vi ikke inntektsberegner barnetrygden og det er for at de skal kunne bruke den på barna. På aktiviteter og diverse ting, så det hjelper litt. Men ser vi at de har det ekstra tøft så har vi gitt stønad og hjulpet dem på andre måter, i noen tilfeller”(3.informant).

Økonomi er en viktig del av hverdagen, og man kommer ikke langt uten penger. Flertallet av dem jeg intervjuet hadde kjennskaper til at barn og unge ikke fikk vært med i organisert idrett. Flere av informantene var også kjent med å hjelpe til i forhold til utstyr. *”Vi har også kjøpt utstyr til noen, slik at de som vil, men ikke har råd kan få være med”*(2.informant).

Utstyrssentraler kunne kanskje ha vært en mulighet for de som har behov for utstyr enten til skolen eller til fritidsaktiviteter. Utstyrssentraler blir brukt flere steder, men ingen av mine informanter hadde dette i nærheten. Dette var derfor noe de snakket om kunne være en idé å innføre. *”Utstyr er nok en vesentlig ting for å utøve en idrett. Så en utstyrssentral som finnes i noen kommuner kunne vært smart”*(1.informant). Alternativet, for de som ikke hadde utstyrssentraler, var et samarbeid og god kontakt med røde kors og frivillighetssentraler. Der kan alle låne utstyr til forskjellige aktiviteter. Det ble også nevnt at flere skoler har utstyr til utlån. Problemet hos mange er at mennesker ikke vet dette. Av denne grunn kunne det være en god idé å gjøre det litt mer kjent, og å samle det på samme sted. På en annen side må man finne ut hvor populært det egentlig er å låne utstyr. I samtale med noen kontorer kom nemlig dette fram.

”Å gå til et sted å låne utstyr er vanskelig for mange. Det er nedvergende for mange å spørre om å få låne noen. Vi hadde jo en familie som kom med noen sykler som de ikke trengte lengre. Som vi kunne gi videre. Men de som ble spurt synes ikke noe om det, og ville ikke ta dem i mot engang. De ville ha en ny en, som alle andre. De vil ikke ha brukte klær eller utstyr, nesten ikke til babyene sine engang”(2.informant).

For mange kan det være vanskelig å låne utstyr. Ut ifra det informantene nevner er det flere som skammer seg over å være fattige og kan vegre seg mot å ha noe som kan signalisere fattigdom. Derfor kan det å ta i mot utstyr, som har blitt brukt, være et for stort signal på at de er annerledes, og kan være vanskelig å akseptere.

Barn kan ikke ta vare på seg selv og kan heller ikke gjøre akkurat det de helst vil gjøre på fritiden. I hvert fall ikke om familien ikke har økonomien til det, og den ønskelige aktiviteten koster. Det er foreldrene som bestemmer dette da det er de som er forsørgerne. Det er ikke lett om barna vil inn i idretten, men ikke kan fordi familien ikke har økonomi det. Derfor var det viktig for meg å høre om sosialtjenesten opplever foreldre som synes det er problematisk at de ikke har råd til å sende ungene sine i organisert idrett, og hva problemet består i.

Det hender vi får søknader hvor det står at barna våre skulle vært med på å spille fotball og vi ikke har råd til å betale idrettskontingenten, og søker da om bistand fra oss. Og det vurderer vi da ut ifra, kan du si vedkommendes inntekts sted etc. (1.informant).

”Vi har en del familier som ofte søker om det. Det er ofte vi gir avslag også. Også er det i noen veldig få tilfeller der vi gir noen ekstra til aktiviteter. På generell basis gir vi ikke til fritidsaktiviteter. Det eneste er at vi ikke inntektsberegner barnetrygden. Så det er den vi mener skal brukes til fritidsaktiviteter. Det går på en måte uten livsoppholdet”(3.informant).

De fleste informantene kjente til situasjoner der foreldrene ikke har råd til å sende barna sine i idretten. Det er ikke bare idrettsutstyr som skaper økonomisk problem for foreldrene, det gjør også medlemskontingentene. 1.informant synes det var viktig å hjelpe barn og unge inn i idretten. De ville hjelpe alle som søkte om støtte til aktiviteter, men det måtte gå riktig for seg, blant annet ved å sjekke opp vedkommendes inntekter, for så å se om de kunne hjelpe dem.

”For noen familier kan det være nok at kontingenten øker og dermed ikke har råd til å betale den. Det synes vi jo er veldig uheldig, så da prøver vi å hjelpe litt til”(informant 1).

3.informant hadde en litt annen tone. Der hjalp det ikke å søke bare om penger til fritidsaktiviteter alene, det måtte komme igjennom andre ting familier søkte om. Dette var litt fordi de mente at barnetrygden blant annet skulle gå til fritidsaktiviteter. Ble det søkt om alene ble det ofte avslag.

Fra et annet intervju ble det tatt fram at det er mange som er fremmedspråklige.

Fremmedspråklige kommer fra en annen kultur som gjør at det kan ta lang tid å forstå idrettens system. For flere av foreldrene er det kanskje heller ikke så normalt å ha barna med i en idrett og det kan bli vanskelig å prioritere. ”*Mange er jo fremmedspråklige og barna vil jo gjerne være med, men så er det kanskje ikke så høyt oppe i bevisstheten til foreldrene. Så ofte søker de om å få dekket det*”(2.informant). Fremmedspråklige har også i sin kultur en del flere barn enn etnisk norske og vil derfor ha et større problem med å få inn alle barna i idretten. Det er heller ikke normalt at jenter er med i idrett i enkelte andre kulturer. De kan også få problemer med å være med på cuper og alt som hører til idretten, som andre fattige barn og unge i Norge.

Cuper og reiser er også en del av idretten. Skal man være med i organisert idrett er det ikke bare snakk om utstyr og medlemskontingenter, men cuper man skal være med på. Cuper er noe alle gleder seg til. Man skal spille mot lag som man kanskje ikke har spilt mot før og får kanskje bo på et nytt sted, med laget sitt. Derfor kan det være enda vanskeligere for de som ikke kan være med på grunn av dårlig råd. Her er noe av det 1.informant sa om dette.

”Det er jo ikke noe tvil om at familier med lav økonomi ønsker at barna skal være med på alle de aktivitetene og reisene som andre har råd til å være med på. Men for mange er det vanskelig og vi kan heller ikke betale for alle cupene”.(1.informant).

Foreldre vil det beste for barna. Det at de får være med på cuper og ha det gøy med venner er selvsagt viktig for dem. Det blir derfor enda vanskeligere å måtte la dem bli hjemme på grunn av dårlig råd, når alle vennene får dra. Man kan fort falle utenfor også. Som 1.informant nevnte, kan heller ikke de betale for alle cuper i tillegg til medlemsavgifter og utstyr. Her må de derfor ha fokus på hjelp til selvhjelp, slik at foreldrene kan tjene sine egne penger.

3.1.3 Tiltak og Samarbeid

Tiltak for fattige barn og unge kan bidra til at de kan få delta på lik linje som alle andre. Dette når det gjelder for eksempel organisert idrett. Ved å sette inn tiltak kan dette være med på å redusere og å forebygge fattigdommen som rammer mot barn og unge. Tiltak kan være en utfordring å holde gående igjennom mange år. Om sosialtjenesten har noen tiltak for å følge opp barn og unge, som ikke får vært med i organisert idrett, var et av spørsmålene som ble stilt. 1.informant føler at det ikke er sosialtjenesten som tar mest ansvar der. *”Sosialtjenesten er kanskje ikke den instansen som griper mest fatt i disse tingene her. Vi er her først og fremst for at folk skal ha noe å leve av, også er det for å gi muligheter mot arbeid og aktivitet”*(1.informant). Flere var enige i dette og de hadde svært få tiltak som ble benyttet.

”Nei vi har ikke det nå. Det som hadde vært aktuelt hadde vært og begynt med noe mer forebyggende. Det går mer på hver enkelt familie og hva de trenger. Er det interesse for å være med i en idrett så har vi det ganske høyt på prioriteringslisten. Vi diskuterer ikke veldig mye om vi skal innvilge en kontingent med familier som er på sosialhjelp, for det vet vi jo ikke er lett å prioritere innenfor den økonomien de har”(2.informant).

Generelle tiltak var det få som hadde. De fleste hadde mer indirekte ting som ble gjort. 1.informant mente at sosialtjenesten ikke var stede for mange tiltak, men de brukte mye rådgivning for å få folk ut av den økonomiske krisen. Det var også andre jeg intervjuet som sa det samme. *”Nei det er mer gjennom veiledning egentlig. Det er alltid et tema om hvordan det går med barna, og organisert idrett er jo noe vi oppfordrer til om vi ser at det er lurt for barna eller at de har lyst.”*(3.informant). Alle mente at organisert idrett var høyt prioritert. Som 2.informant sa, så diskuteres det ikke veldig mye om de skal innvilge en kontingent eller ikke. Det er noe de er veldig hjelpelige med. Mer tiltak på organisert idrett var det ingen som hadde. Generelle tiltak som gikk på å få folk i arbeid og fullføre utdanning var det noe flere av. *”Vi tror jo at om vi lykkes mer med utdanningen enn det vi gjør i dag, så kan vi antagelig gripe fatt i den viktigste utfordringen når det gjelder fattigdomsbiten i fremtiden”*(1.informant). Klarer man å fullføre utdannelsen så er det lettere å skaffe seg en jobb, som gjør at man kan få en inntekt. Derfor kan det være smart og også sette inn noen tiltak her. Flere av informantene hadde tiltak der de hjalp ungdom inn i sommerjobber for at de skulle få en følelse av hvordan det var og være selvstendig, og tjente penger. Andre hjalp

til med å få ungdommen på kurs rettet mot forskjellige arbeidsplasser. Alt fra butikkmedarbeiderkurs til datakurs. Dette kan være en god ide for at barn og unge ikke havner i den samme økonomiske nedgangen som foreldrene er i.

Samarbeid med andre instanser er noe jeg synes burde stå høyt på listen om man skal sette i gang tiltak, og få de til å fungere. Samarbeid er ikke bare viktig i forhold til tiltak, men også til andre arbeidsoppgaver for å kunne ivareta fattige barn og unge på en god måte. Mennesker kan alltid lære av hverandre, og komme med gode ideer til samarbeid. Dette for å få barn og unge inn i en bedre hverdag. Det kan være vrient når det står mye på timeplanen og alle er fokusert med sine egne oppgaver. Da jeg spurte, de forskjellige sosialtjenestene, om der var noe samarbeid med barnevernet, og på hvilken måte de eventuelt samarbeider, kom det frem ulike svar.

”Vi samarbeider med barnevernet. Vi møter dem innimellom for å finne ut hvordan vi kan samhandle. Så vi har en god dialog og vi prøver å finne gode muligheter sammen uten å bryte taushetsplikten. Noen ganger kommer barnevernet inn og støtter litt granne. De kan bidra med enten tøy eller dresser til barna så de kan være ute å leke, inngangsbilletter til forskjellige aktiviteter etc., så kommet vi mer inn på den sosialhjelps biten. (1.informant).

Både barnevernet og sosialtjenesten har sine egne oppgaver og egne måter å gjøre ting på. Det kan derfor være vanskelig å samarbeide om alt. Over ser man at 1.informant har en god dialog med barnevernet og samarbeider litt i forhold til hva man kan gjøre for å hjelpe fattige barn og unge, som det å støtte litt i forhold til aktiviteter. Det er viktig og å merke seg at det samarbeidet mellom instansene er mest fra sak til sak og ikke så mye på generelt grunnlag at det er samarbeid med andre instanser. Noe som kommer fram i sitatet under.

”Det har vi jo, men det i sak. Det er ikke noe organisert, men i saker. Så det har jo hendt at vi har innvilget en del og slikt, men det er ikke mye samarbeid vi har. Det går ikke så mye på økonomien, men mer på omsorgsevnene og sånn når vi snakker med dem”(2.informant).

Noen av dem jeg snakket med sier selv at de samarbeider litt med barnevernet om forskjellige oppgaver. Det kan være at barn og unge trenger økonomisk bidrag til for eksempel treningstøy. Instansene kan også møtes for å diskutere hva som kan være lurt og gjøre i forskjellige saker, uten å bryte taushetsplikten. Det er taushetsplikt mellom instansene, noe

som kan gjøre at det er vanskelig å komme fram til gode løsninger. Er det noe saker der barnevernet må inn, blir foreldrene varslet slik at det ikke blir noe brudd på taushetsplikten.

3.1.4 Ulikheter og likheter mellom kontorene

Det viser seg gjennom intervjuene at alle kjente til barnefattigdom i sin kommune. Noen i større grad enn andre. Barnefattigdom viser seg og å være utbredt og må gjøres noe med. Økonomi er en stor del av folkets hverdag og gjør at mange faller utenfor. Også når det gjelder barnefattigdom har økonomien mye å si for at de har havnet der de er. Når det er sagt, er ikke økonomi det eneste som gjør at man kan bli betegnet som fattig. Som en av mine informanter sa handler det også om såkalt opplevelsesfattigdom. Barnefamilier kan ha god inntekt, men for mye kostnader på seg til å kunne la barna få oppleve det samme som andre barn får oppleve, som innen idrett og kultur. Det var flere som påpekte dette. Alle i sosialtjenesten, som ble intervjuet, brukte økonomisk støtte for å hjelpe fattige barnefamilier. Noen av dem påpekte at de også brukte veiledning aktivt rettet mot familier. Når det gjaldt organisert idrett var det litt forskjell på hjelpen de ga familiene. Alle opplever å måtte hjelpe barn og unge inn i idretten. Flere har ikke råd til å være med og får derfor hjelp økonomisk. Flere av de som jeg intervjuet hjalp mange barn og unge inn idretten, både ved hjelp til utstyr og medlemskontingenter. Enten de søkte om en 100 lapp eller 1500 kroner, ble det innvilget. Andre derimot kunne gi avslag til idrettsaktiviteter dersom folk bare søkte om dette og ikke hadde større problem i tillegg.

I forhold til å ha tiltak for å bedre muligheten, til å få fattige barn og unge inn i idretten, var det litt forskjellige svar fra informantene. Likheten hos informantene var at alle drev med økonomisk rådgivning og veiledning for at foreldrene skulle kunne prioritere annerledes. For mange familier kan prioritering fort bli vanskelig. Noen har kanskje mulighet når de får litt rådgivning på hva de egentlig bruker pengene på, mens andre ikke har penger til annet enn mat og klær. Informantene var enige at organisert idrett var viktig for barn og unge å være med på. Noen nevnte at de ville begynne med mer forebyggende tiltak, men som ikke har blitt noe av enda. Andre hadde tiltak mer rettet mot skolegang og jobb, da de mente at det kunne redusere fattigdom. Siden sosialtjenesten går mest på det økonomiske var det få som hadde noen spesifikke tiltak rettet mot fattige barn og unge.

3.2 Barnevernets erfaringer

De fleste familier som får hjelpetiltak eller omsorgstiltak av barnevernet har ofte en livssituasjon som er preget av en rekke sammensatte problemer. Familiene som har kontakt med barnevernet, sliter ofte både økonomisk og med sosiale vilkår, og ligger som gruppe under gjennomsnittet. Barnevernsbarn har mange odds mot seg. Mange befinner seg i en marginal posisjon, sosialt, økonomisk og i forhold til arbeidslivet. Mange har en dårlig psykisk og fysisk helsetilstand som barn og som voksen (Harsløf & Seim, 2008, ss. 171-185). Kan idrett for barna gjøre hverdagen bedre for disse familiene? Hva gjør i så fall barnevernet for å bedre situasjonen for familiene? Er idrett noe barnevernet setter høyt i familier der de sliter både økonomisk og med det sosiale? Dette skal bli diskutert videre med barnevernet.

3.2.1 Organisert idrett og barnefattigdom

Barneidrett er viktig i forhold til grunnlaget for videre idrettsdeltagelse. Det kan diskuteres om det er viktig at alle barn og unge er med i idrett eller ikke, men det er likevel viktig å vite om alle de som vil være med i organisert idrett faktisk får lov til det. Det er flere som ikke vil være med i noen idrett og det skal også respekteres. Her er det mer snakk om de som faktisk vil være med, men som i dette tilfelle kanskje ikke har råd til å delta. Slik skal det vel ikke være?

Det første spørsmålet jeg stilte folk, fra forskjellige barnevernskontorer, var om de har vært borti problemer med at fattige barn og unge ikke får vært med i organisert idrett. *”Det er stadig vekk et tema i alle saker vi er inne i. Det er jo et tema dette her med barns fritid, mulighet og kapasitet for foreldrene til å ivareta barna på den måten der”*(6.informant). Dette var noen en av informantene sa. Alle har erfaring med at barn og unge ikke fikk være med, noe som tyder på at problemet er stort de fleste steder. Grunnen er som regel dårlig økonomi og at det derfor ikke ble prioritert i familien. *”Ja veldig mye egentlig. Det er jo ikke uvanlig at de familiene vi blir kjent med har dårlig økonomi og at organisert idrett ikke er en prioritet i familien, sånn at vi kan fatte vedtak om å hjelpe til”*(4.informant). Blir det ikke prioritert i familien blir det nok heller ikke snakket så høyt om, noe som blir ytret i dette utsagnet:

”Ja vi ser det i noen saker at særlig enslige foreldre strever med økonomi som gjør at de ikke lar barna få gå om de spør, men de oppmuntrer nok ikke barna så veldig til å være med i organisert idrett. Det koster med treningsavgifter, kontingenter, cup avgifter, treningsutstyr etc., som gjør at det for mange blir vanskelig”(5.informant).

Hos samtlige av de som jeg intervjuet var det å hjelpe barn og unge inn i organisert idrett viktig. Mange familier klarer ikke dette på egenhånd, da organisert idrett ikke er gratis, og derfor er disse instansene viktig. Det skal ikke være slik at temaet organisert idrett blir tabubelagt i familien fordi de vet at de ikke kan gi barna sine den gleden. Det er derfor viktig at noen kan hjelpe til med å få fattige barn og unge inn i idretten.

Når flere vet at det er et problem at ungene ikke får vært med i idretten, så må det også gjøres noe. Derfor ble det videre diskutert om barnevernet har gitt mange barn og unge anledning til å få være med i organisert idrett. *”Ja det har vi. Jeg har ikke noe tall på det. Ehh jeg kan vel bare svare ja, det er høyt prioritert område for barnevernstjenesten”*(4.informant).

4.informant svarte veldig fort på spørsmålet om de hadde hjulpet mange inn i idretten. De hadde hjulpet mange og mente at det sto høyt hos dem. Andre sa også at de hadde hjulpet en del barn og unge inn i idretten.

”Ja det har vi vært. Vi har hjulpet mange inn i organisert idrett. For våres del så vurderer vi at organisert idrett er en god arena for mange av våre barn og unge. Det inngår da altså i en pakke. Man kan ikke bare søke om å få penger til aktiviteter, det går ikke igjennom”(8.informant).

Alle informantene som ble intervjuet hadde vært borti at en del barn og unge ikke fikk være med i organisert idrett og alle hadde også hjulpet en del. Det er vanskelig å si hvor mange, da ingen hadde noe konkrete tall på dette. Alle var veldig positive til hva organisert idrett kunne gjøre med dem, både i forhold til det sosiale og til det sportslige. Noe som igjen gjør det enklere å hjelpe dem inn i idretten, om det er å betale for utstyr eller medlemskontingenter. Det som er viktig er at foreldrene kan klare å ta seg av regningen etter hvert. Det som var annerledes hos noen var at de sa klart ifra at det ikke er mulig å søke om en enkelt idrett, men at det er en del av pakken når man er inne i barnevernet. Andre derimot nevnte ingenting om dette. Sannsynligvis er det sjeldent folk bare kommer for å få barna inn i organisert idrett uten at det er flere ting de trenger hjelp til.

3.2.2 Økonomi som hinder for idrettsdeltagelse

Økonomi kommer alltid til å være en stor del av hverdagen til mennesker. Har man ikke tilstrekkelig økonomi, kan det gjøre hverdagen vanskelig. Sosialtjenesten er de som hjelper mest til økonomisk, men barnevernet kan også være behjelpelige der. *”Vi ser hva det enkelte barn har behov for og vurderer da sammen med barna og foreldrene hva vi skal sette inn”*(6.informant). Om barnevernet har mer tiltak for å hjelpe barn og unge, eller om de også hjelper økonomisk var et spørsmål jeg stilte dem. *”I mange familier bidrar vi økonomisk med å betale kontingenter for eksempel”*(8.informant). Flere av dem jeg spurte hjalp til økonomisk, enten det gjaldt betaling av kontingenter eller utstyr. Andre hadde også litt aktivitet på planen. Her er et av utsagnene på det.

”Vi har barnegrupper som går på å la barna prøve ulike aktiviteter, så de kanskje finner ut av hvilke aktiviteter de ønsker å være med på videre. Det er organisert og er en gang i uken med ulike instruktører. Så der har vi noen tiltak, men ikke noe annet”(7.informant).

Det kom, som sagt, frem under samtaler med flere av informantene at ingen hadde masse tiltak, da det var viktig at familiene kan klare å videreføre dette selv. De kunne være behjelpelige med å betale for for eksempel utstyr, men de forsøkte å la foreldrene betale medlemskontingentene.

”Det mest vanlige er at vi dekker utstyr også får foreldrene betale kontingentene. Slik at om vi gjør noe så må dere gjøre noe. Så kan de ha den langsiktige betalingen, så kan vi hjelpe dem med de kortsiktige betalingene. Og det fungerer”(7.informant).

Dette blir gjort fordi medlemskontingenter er en langsiktig betaling som må betales en gang i semesteret, noe som etter hvert må gis til foreldrene når barnevernet skal trekke seg ut. Det er heller ikke bra for barna om de må slutte i idretten når barnevernet trekker seg ut, og foreldrene ikke kan fortsette å betale medlemskontingenten. Derfor er dette noe barnevernet må vurdere før de begynner å betale for ting.

For mange foreldre er det vanskelig å prioritere organisert idrett fremfor hverdagslige ting, som husleie, strøm, mat og klær. Barna har kanskje lyst, men det koster mer enn det mange kan gi. Derfor kan det være lettest og ikke la ungene sine dra, og heller ikke snakke så mye om det innad i familien. Om det er slik at foreldrene holder barna sine vekk fra idretten fordi

de har dårlig råd, ble interessant å kunne få diskutere med barnevernet. Her er noen av det en informant fra barnevernet sier: *"For meg kan det oppleves som vanlig, men jeg tror ikke det er bevisst at de holder dem vekk fra idretten. Men om det er en barnevernssak så er det ikke sikkert alle foreldrene følger opp like bra som andre forventer at du skal"*(4.informant). Det er et vanskelig spørsmål og svare 100 % på, da det fort kan bli gjetting og synsing. Allikevel er det viktig å sette spørsmålstegn ved om dette kan være en av grunnene til at ikke alle fattige barn og unge får vært med i idretten.

"Ja. I en trang økonomisk situasjon så må jo foreldrene prioritere hva de skal bruke de midlene de har til. Jeg føler jeg ofte opplever at foreldrene gjerne vil ha barna inn i organisert idrett, at det har en verdi, men av forskjellige grunner så er det ikke alltid det kan bli prioritert"(8.informant).

Prioritering av økonomien, er problematisk, for flere fattige familier. Noen kan rett og slett ikke prioritere organisert idrett til ungene sine, selv om de har lyst. De fleste informantene opplever at foreldrene er positive til fysisk aktivitet og det som hører med, men at det er vanskelig å prioritere det. Andre sier at man må se på saken fra flere sider. Er det en barnevernssak så kan det være flere grunner til at organisert idrett ikke er en del av deres liv. Det kan være foreldre som er psykisk syke, har rus problemer, deprimerte eller har kroniske lidelser etc.

En viktig problemstilling her er å finne ut om det er mulig å gjøre noe med at idretten begynner å bli dyr for mange. Medlemskontingent koster, det gjør også utstyr og reiser. Det skal ikke være slik at barn ikke får vært med i idretten fordi man ikke har råd til utstyr. Om det er slik er vanskelig og si. Jeg spurte barnevernet om de kjenner til at noen barn holder seg borte fra idretten på grunn av mangel på treningsutstyr?

"Vi kan hjelpe barn med treningsutstyr, bare de søker så har vi muligheten til det. Vi har mange saker der vi har måttet støtte dem med utstyr fordi de ikke har råd. I for eksempel taekwondo, der de må ha sånn første utstyr med forskjellige ting. Så vi kan dekke det første utstyret også de faste årlige kontingentene"(4.informant).

Det kommer frem at de fleste hjelper til med treningsutstyr. Utstyr er noe alle trenger for å utøve en idrett, men det er ikke dermed sagt av man trenger masse utstyr for å kunne være med. Utøvere trenger en del første gang man begynner i en idrett, og etter det kan det ta lang tid før man trenger noen nytt. Det har også mye å si hvilken idrett man skal utøve. Noen er

billigere enn andre og trenger ikke så mye utstyr, som håndball og fotball. Som det kommer frem, i sitatet under, handler det heller ikke her kun om økonomi. Dette ble også nevnt hos sosialkontorene. Her er det fattigdom som prioriterer vekk opplevelser.

”Jeg tror ikke det har endrer seg noe på utstysfronten i forhold til om man er med på eksempel fotball eller håndball. Det har vært ganske likt i mange år, men det koster jo. Det koster med nye fotball sko og leggbeskyttelser. Alt koster. Og om man ikke har penger, eller prioriterer det. Her handler det om å være fattig per inntekt, men det handler også om å være fattig fordi man ikke prioriterer det.”(6.informant).

Informantene mener at de er veldig hjelpelige med å betale for utstyr og medlemskontingenter om det er behov for det. De har alle opplevd at barn og unge ikke har råd til å kjøpe utstyret man trenger for å utøve en idrett. Det er, som nevnt, ikke samme pris for alle idretter. De mest populære idrettene som håndball og fotball koster mye mindre en for eksempel alpint eller ridning. Problemet er at for de som ikke har så god råd, kan selv fotballsko og leggbeskytter være for dyre. Man skal derimot ikke tro at det gjelder alle de som har dårlig råd. Det går også på prioriteringer. Noen er ikke villige til å prioritere det selv om de kanskje kunne hatt råd til det.

Dårlig økonomi kan også være med på å ekskludere barn fra venner. Siden vi lever i 2012 så burde ikke dette være noen problemer lengre, men for noen er det fortsatt slik. Barn og unge kan bli utstøtt fra venner når de finner ut av at de ikke har like mye som de andre. Venner betyr mye for alle, også når det gjelder utøvelse av en idrett. På barne - og ungdomsnivå spiller ofte venner sammen, og velger de samme idrettene, nettopp fordi vennskap er så viktig. Får man derimot ikke vært med på noen av de idrettene resten utøver, kan man fort falle utenfor. Jeg ville derfor spørre om de i barnevernet hadde kjennskap til denne problemstillingen, om barn har følt skam over og ikke kunne gjøre like mye som andre. *”Barn kan føle skam over ikke å ha mange venner. Så det er vel heller der det henger sammen. Men ja jeg vet ikke om jeg kan svare ja eller nei på det”(4.informant).* Det er et vanskelig spørsmål og kunne svare ordentlig på. Det kan være mange årsaker til at barn og unge ikke har det så bra. Er de også inne i barnevernet kan det fort være et sammensatt problem.

”Har man nettverk der man har flere i samme situasjon, så opplever man det ikke i like stor grad som om man er alene. Så tror jeg kanskje det handler om, ved det å føle skam, at de også føler det at de må beskytte sine foreldre. Det er en del som har kommet hit av barn som sier at de har veldig lyst til å gå på fotball, men det vil de ikke

si til moren sin, fordi de vet at moren ikke har penger til det. Så barn er ganske bevisste når de blir større”(6.informant).

Skam er et stort ord å bruke. Det er en følelse man kan ha når man ikke føler seg som alle andre. Flere av informantene synes det var et vanskelig ord å bruke, men de sier også at de har opplevd at barn og unge kan føle seg litt utenfor. Flere nevnte at mange velger å ekskludere seg selv for å beskytte foreldrene sine, noe som kan gjøre at de får færre venner og ikke deltar så mye på aktiviteter. Barn er smarte og vet hvor de har foreldrene sine, noe som kan gjøre det vanskeligere i det sosiale liv. Har de det ikke så bra hjemme, vil de heller ikke ta med venner hjem. De har det muligens ikke så bra på skolen eller på fritiden, når alt ikke er som det skal.

Et annet spørsmål går litt på det samme som jeg stilte over. Barn kan være ugreie mot hverandre, noe som kan gjør at de føler seg mer annerledes enn de kanskje burde. Spørsmålet gikk på om fattigdom har noe å si for barnas kontakt med andre jevnaldrende. *”Absolutt. Det er jo en risikofaktor det å ha dårlig råd. Det er noe som kan skape distanse mellom barn”(7.informant).* 7.informant informerte om at det også finnes aktiviteter som er billigere enn andre, men det kan også bety at man må dra lenger for å finne dem. Det er noe som ikke alltid er like heldig for foreldrene, som må kjøre. Barna vil også kanskje delta på samme aktivitetene som vennene går på, som også kan være dyrere. Dette kan skape distanse mellom vennene, om de ikke får være med på de samme aktivitetene. Forholdene i hjemmet kan også ha noe å si, noe som kom frem i dette utsagnet.

”Ja det tror jeg. Jeg tror hjemmeforholdene kan ha noe å si. Om det ikke er bra hjemme, så vil ikke barna ta med seg venner hjem. Om man ikke kan delta i aktiviteter som man vil delta i og som venner deltar i så havner man litt utenfor. Jeg hadde en gutt som i utgangspunktet var veldig flink til å spille fotball og spilte på A landslaget. Og nå skal hele laget på treningsopphold i utlandet. Og det er helt urealistisk at han kan få muligheten til å kunne følge opp det laget har planer om. Og da faller han utenfor”(8.informant).

Ut ifra hva informantene fra barnevern sa, kunne fattigdom ha noe å si for barnas kontakt med andre på sin alder. Igjen må man se på ulike faktorer som kan spille inn her.

Hjemmeforholdene kan ha mye å si for kontakten med venner på skolen. Har man det ikke så bra hjemme kan det fort vises blant venner, og man kan føle seg annerledes. Har man også

dårlig råd, kan klær ha mye å si. For mange barn og unge har klær en verdi og arver man blant annet søsknene sine klær, så kan man fort bli utstøtt. Som nevnt tidligere spiller ofte mange fra samme klasse på samme idrettslag. Har man ikke råd til å være med i en idrett kan man fort havne utenfor fellesskapet. Status er også en viktig del for barn og unge. Er man god i en idrett så betyr det en del for statusen blant skolekamerater. En føler seg mye mer med i gjengen og har samme interesser.

Turer og cuper er også viktig for barn og unge som utøver en idrett. Det er, som nevnt tidligere, ikke bare det å dukke opp på trening, og ha det utstyret og kontingentene som trengs, som skal til for å være med i gruppen. Cuper og turer er en del av pakken hos de fleste idrettene, og er det barn og unge gleder seg mye til. *”Er du på cuper og er borte ca. to dager, så koster overnatting osv. Totalt sett koster idretten mye”* (6.informant). Det blir derfor enda verre for de med dårlig råd, om de faktisk ikke kan sende ungene sine på dette.

Barnevernskontorene kan heller ikke hjelpe til så mye økonomisk når det kommer til cuper og reiser. *”Vi prøver å hjelpe til økonomisk der også, men det hjelper så lite når foreldrene skal klare seg selv etter hvert”*(6.informant). Som sagt tidligere skal barnevernet være en instans som hjelper til for så å trekke seg ut igjen. Foreldrene skal klare seg selv etter hvert og derfor er det vanskelig å hjelpe til med cuper og reiser når de sannsynligvis kommer til å ha problemer med dette selv. En annen informant hadde også opplevd at cuper og reiser koster for mye for noen.

”Jeg hadde en gutt som i utgangspunktet var veldig flink til å spille fotball og spilte på A laget. Nå skulle hele laget til utlandet. Det er helt urealistisk at han kan få muligheten til å kunne følge opp det laget har planer om. Det er en ganske høy terskel å stå fram og si at det handler om penger”(8.informant).

Her kom det også fram at det, for mange, er vanskelig å nevne økonomien som en grunn til ikke å være med på reisen. Mange forstår kanskje ikke hvorfor ikke alle kan være med, og har ikke de begrensningene i forhold til økonomi som andre har. 8.informant fortalte også at de ikke kan hjelpe til i slike tilfeller, da det blir i overkant av det de kan bidra med.

I Norge har vi en del ikke- etniske norske barnefamilier. Flere av familiene er koblet til enten sosialtjenesten eller barnevernet. En av grunnene til dette er at Norge er et dyrt land å bo i, og mange har også en del flere barn de må forsørge. Informantene nevnte både langtidsbrukere, barnefamilier og flyktninger med mange barn, når de skulle beskrive hvem som var mest hos dem. I forhold til kultur kan det derfor være vanskelig å få alle med i idretten. Ikke alle

kulturer er vant med organisert idrett. I noen land er det ikke normalt at for eksempel jenter kan utøve en idrett, men i forhold til det informantene sa virket det som de fleste var positive til idretten.

”Nei, jeg tenker at de fleste foreldrene er positive til at barna rører på seg. Men det har jo litt med kultur å gjøre også. Er du fra et annet sted en Norge, som en del er i dag så er det vanskeligere. Men jeg vil si at over det hele så er det positivt med idrett, at man trenger aktivitet”(7.informant).

Flere av informantene diskuterte også hvor bra idretten kan være for ikke - etniske barn og unge. *”Organisert idrett kan være en god form for integrering også”(1.informant).* Idretten kan hjelpe til med å få ikke - etniske barn og unge inn i et bra miljø der de kan både utøve en idrett og få venner. Når det er sagt var det flere som påpekte hvor vanskelig det kan være for dem siden mange har en del flere barn og dårlig økonomi.

”Det er ikke helt fremmed for barnevernet med for eksempel en somalisk familie da, en enslig mor med seks barn. Moren har sine begrensninger med å følge opp alle barna på fritidsaktiviteter. På dugnader og alt som skal til på disse aktivitetene. Så her kan vi sette inn en miljøarbeider som også hjelper barna ut i fritidsaktiviteter, om barna vil dette”(4.informant)

Det kan være problematisk å få alle inn i organisert idrett når man har så mange barn. Mange sliter med å få råd til at to eller tre barn kan utøve en idrett. Det kan også være vanskelig å følge opp ungene både i form av dugnader, treninger og kamper. Det kan også være vanskelig for dem å vite hvilke idretter man har her i Norge. Ikke alle kulturer har like god erfaring med våre årstider og er kanskje ikke så flinke til å være ute i de forskjellige årstidene. Derfor er skole og venner viktig for å bli integrert og for å bli ledet inn mot idretten.

3.2.3 Tiltak og samarbeid

Samarbeid med andre instanser har vært nødvendig for flere å diskutere. Samarbeid med andre er viktig for å kunne gi best mulig oppfølging og hjelp til barn og unge. Taushetsplikten er den som, for mange, gjør det vanskelig å samarbeide. Alle instansene som skal hjelpe barna har ikke bare taushetsplikt ovenfor omverden, men også ovenfor hverandre. De fleste opplysningene som er taushetsbelagte, er det for å beskytte familiene. Dette kan være et

hinder for å få til noe bra for barna. Noen samarbeider bra med både sosialtjenesten, skoleetaten, helseetaten etc., mens andre igjen samarbeider lite eller ingenting. Likheten mellom instansene er at alle vil samarbeide, men flere synes det er vanskelig å få til et godt samarbeid som virkelig fungerer. Her er noe av det de sa i intervjuene om samarbeider med kommunen og sosialtjenesten.

”Vi har samarbeid med våre avdelinger i kommunen, vi har samarbeid med kultur også har vi samarbeid med helsesøster etc. Sosialkontoret samarbeider vi lite med. Nav vet du, de skal vite inntekt og alt sånn. Vi kan informere om nav og det de gjør og sende familier dit, det er vel det vi samarbeider med dem om”(5.informant).

”Ja vi samarbeider med kommunen, men vi skulle gjort det enda mer enn det vi gjør. Det handler om å prioritere arbeidet sitt og da er det dessverre det som blir hengende litt etter. Vi har samarbeid med sosialkontoret, men da først på ledernivå. Vi har faste samarbeidsmøter som går mer på generelle temaer eller spesifikke saker. Er det spesifikke saker så vet foreldrene om det”(6.informant).

Ut i fra de svarene jeg fikk, var det litt forskjell fra kontor til kontor. Få samarbeidet mye med sosialkontorer. Om det var noe samarbeid var dette for å sende familier dit eller få informasjon som de trengte for å ha en oversikt over familien. *”Nei. Vi innhenter informasjon fra dem i forhold til økonomien til familier, men det er det eneste samarbeidet vi har. Vi henviser jo familier til nav, men vi samarbeider ikke med dem”(7.informant).* Flere ble fort litt negative når dette spørsmålet dukket opp. En sa nei med en gang jeg nevnte samarbeid med sosialtjenesten. Årsaken var at de hadde prøvd flere ganger, men de fikk enten ikke tak i dem eller så hadde de ikke tid. Etter litt prat kom det fram at grunnen sannsynligvis var prioriteringen. Alle har sine arbeidsoppgaver og det blir fort vanskelig å prioritere samarbeid med andre distanser. Hadde man hatt et varig og godt samarbeid, som var en del av arbeidsoppgavene, hadde det vært mye enklere. Dette kan man se ut ifra noen andre intervjuer der de hadde et greit samarbeid. De hadde årlige møter, og med det fikk diskutert og snakket ut om hvordan man, på best mulig måte, kan få til et samarbeid uten å bryte taushetsplikten.

Tiltak er også viktig for å kunne hjelpe fattige barn og unge på best mulig måte. Tiltak blir brukt både for å forebygge fattigdom, men også for og hjelpe barn og unge her og nå. Jeg spurte barnevernet om de hadde noen tiltak som ble brukt blant barn og unge. Siden tiltak er en viktig del av bekjempelse mot fattigdom var det naturlig å diskutere dette med barnevernet. Informant 8 følte at de ikke hadde så mye rettet direkte mot barn og unge, men at de bidrar litt

økonomisk og at de har et lavterskeltilbud som alle kan være med på. *Vi bidrar økonomisk med å betale kontingent for eksempel, sånn at barna kan være med. Ellers så har vi et lavterskeltilbud for ungdom der vi har ulike aktiviteter en gang i uka*”(8.informant). Flere snakket også om at de hadde aktiviteter rettet mot barn og unge, og også miljøarbeid ble brukt som et tiltak hos noen. *”Vi har forskjellige barnegrupper der man har aktiviteter med barn, språktrening etc. Ellers så har vi miljøarbeid i hjemmet til barnet, konkret rettet mot barnet. Da får de hjelp til å finne sine interesser osv.”*(4.informant). Miljøarbeider i hjemmet var en form for støttekontakt som kunne bli brukt i forhold til barna i familien. Der kunne de finne ut om barna ville være med på aktiviteter på fritiden, og kunne hjelpe dem på trening. En annen informant, som ble intervjuet, hadde ikke noe spesifikke tiltak, men så mer på hva enkelte barn trengte og hva de ville være med på. Her er et utsagn fra det intervjuet:

”når det gjelder fritidstiltak som tiltak så handler det om at vi ser hva det enkelte barn har behov for og vurderer da sammen med barna og foreldrene hva vi skal sette inn. Det er et veldig aktuelt tema for oss i forhold til hva barna holder på med på fritiden”(6.informant).

Ridning er en av idrettene, instansene føler er vanskelig å støtte. Det er en dyr idrett og dermed vanskeligere for foreldrene å videreføre. Barnevernet skal være en instans som går inn, støtter og så går ut igjen. Det kom også frem at det var flere barn som skulle ha trengt aktiviteter, men etter at de så foreldrenes økonomi, som kanskje ikke hadde endret seg på 5 år, så ble det vanskelig. Har ikke økonomien endret seg på så mange år, og ikke er god nok, så er det også vanskelig å ta over kostnadene fra forskjellige idretter. Det er jo heller ikke bra for barna at de får begynne med en idrett og så må slutte når barnevernet trekker seg ut. Det ble også stilt spørsmål om tiltakene som var igangsatt ble mye brukt. De, som hadde tiltak, mente at de ble mye brukt, men de hadde ikke noe tall på hvor mange som var med på for eksempel aktiviteter som ble arrangert en gang i uken.

En utstyrssentral er også en form for tiltak som burde vært iverksatt flere steder. I flere kommuner har de fått disse til å fungere. Her kan barn og unge låne utstyr til forskjellige aktiviteter enten til skolen eller til fritiden. Skal man ha ski - dag på skolen så slipper man å kjøpe ski bare for en dag. Retter man det derimot mer mot organisert idrett, kan det være vanskelig å bruke brukt utstyr, siden man ikke vil skille seg ut blant venner. Her må man se litt på hvor mye utstyret blir brukt i hverdagen og hvor mye de trenger det. Ingen av informantene fra barnevernkontorene hadde hørt så mye om sentralene. *”Utstyrssentraler*

har vi nok ikke her, jeg har i hvert fall aldri hørt om noe sånt”(7.informant). Noen av informantene hadde kontakt med røde kors og andre instanser der man kunne låne utstyr, men det var lite brukt. Er det slik at ingen har hørt om det eller er det at folk ikke trenger eller vil låne utstyr? Det er vanskelig og si, men en utstyrssentral kan kanskje være et bra tilbud om flere instanser går inn for å samarbeide om det

3.2.4 Likheter og ulikheter blant kontorene

I forhold til sosialtjenesten går barnevernet mer inn i familier for å bedre situasjonen i deres hjem. De fleste som er inne i barnevernet har som regel større problemer enn det å ha dårlig råd. Derfor går sosialtjenesten mye mer på det økonomiske enn det barnevernet gjør. Når dette er sagt virker det som barnevernet bidrar en del økonomisk også. Alle informantene som ble intervjuet hadde opplevd at fattige barn og unge ikke får deltatt i organisert idrett. De fleste begrunnet det med prioritering fra foreldrene. Noen klarer ikke å prioritere organisert idrett da de har så mange andre utgifter å håndtere. Alle informantene hadde organisert idrett som en prioritet når det gjaldt barn og unge. De har alle hjulpet mange inn i idretten. Det noen av informantene i barnevernet gjorde, for å bedre situasjonen, var å gå inn i familien for å se hva som kunne hjelpe barna. Var organisert idrett en av tingene som kunne gjøre hverdagen bedre, ble dette iverksatt. Både utstyr og medlemskontingenter har blitt betalt av barnevernet. Det var ingen som hadde noen spesielle tiltak stående. Her gikk det mer på hva hver familie hadde behov, for så å sette i gang tiltak etter behovene. Et par av informantene nevnte at de hadde aktiviteter en gang i uken for barn, slik at de kunne prøve ut aktiviteter og finne ut hva de likte best. Når det gjaldt samarbeid med andre instanser var det ulike svar. Flere av mine informanter sa straks nei når jeg spurte om de samarbeidet med sosialtjenesten. De hadde kun samarbeid når de var nødt til å vite om familiers økonomi. Dette var visstnok ikke fordi de ikke ville ha noe samarbeid, men etter utallige forsøk så hadde de gitt opp. Noen få sa de hadde et samarbeid på ledernivå.

3.3 Idrettens erfaringer

Idretten skal være en arena der alle kan leke, få utfordringer, opplevelser og spenning. Gleden ved å mestre ting er viktig for å utvikle seg. Norsk idrett skal og må utvikle seg videre for og

skape trygge og inkluderende oppvekstvilkår for alle barn og unge (Norges Idrettsforbund, 2011-2015). Barneidretten er viktig i Norge. Den skal danne grunnlaget for et allsidig og variert aktivitetstilbud for alle. Barneidrett må derfor være åpen og inkluderende for alle, og gi barn opplevelse av mestring, trygghet og varig idrettsglede. Barneidrett gjelder for barn opp til 12 år. Det finnes barneidrettsbestemmelser og rettigheter som skal være med på å gjøre idretten så god og helhetlig som mulig. Idrettens barnerettigheter skal også gjøre at alle barn skal stå på lik linje og ikke bli forskjellsbehandlet uansett etnisk bakgrunn, funksjonshemming, fysisk utvikling, seksuell orientering, vekt osv. (Norges Idrettsforbund, 2012). Blir disse idealene realisert hos de som står lavest på stigen også? Er idretten bevisst på problemet og villige til å gjøre noe med det? Det er noen av spørsmålene som man skal se litt på under.

3.3.1 Idrett og økonomi

Skal idretten ha muligheten til å være åpen og inkluderende må kostnadene holdes nede slik at alle kan ha en sjanse til å være med. Et av spørsmålene jeg stilte trenere og daglig ledere var om de hadde støtt på at barn og unge ikke får vært med i idretten på grunn av dårlig råd. *”Nei egentlig ikke. Vi har opplevd at folk ikke har råd til å betale, men vi ordner det alltid”*(9.informant). Flere av dem jeg intervjuet hadde opplevd at noen ikke kunne betale medlemskontingenter. Å nekte barn og unge muligheten til å trene, er derimot mye vanskeligere enn å se gjennom fingrene på et par kontingenter. Andre hadde ikke erfaring med denne problemstillingen. *”Nei det har jeg egentlig ikke erfart som spiller eller trener”*(11.informant) Det kom også fram hos noen at de vil gå ganske langt for å la barna få være i aktivitet.

”Nei det eneste er at det er noen som har spurt om å kunne betale treningsavgiften over to ganger. Og det er vi positive til. Det er en del som ikke betaler, men det tror jeg ikke er fordi de har dårlig råd. Heller at de er slappe på det”(10.informant).

Videre sier informanten:

”Blir det ikke betalt så kan vi jo ikke tvinge dem heller. Vi kan liksom si at du har ikke betalt for at ungen din skal være med de siste to årene. Men vi går ikke så drastisk til verks, for vi vil jo at ungene skal få være med. Det er ikke deres skyld at ikke foreldrene betaler”(10.informant).

Det å være daglig leder eller trener kan være vanskelig når det kommer til utøverens økonomi. Som sagt kan man ikke bare kaste dem ut og ferdig med det. Man vil at så mange som mulig skal få være med å utøve en idrett. Det var det viktig å se på om det er medlemsavgiften som folk sliter mest med, eller om utstyr og cuper også kan være vanskelig for noen. *”Det vanskeligste er nok medlemskontingentene. Utstyr og evt. Cuper kan man låne eller tjene opp sammen med laget sitt”*(11.informant). Informant 11 følte sterkest på det med å la barn og unge få være med i idretten, selv om de en gang i blant ikke kunne betale. Det skulle heller ikke være noe problem å låne utstyr eller andre ting om man trengte det. Andre informanter sa dette:

”Problemet med at noen ikke betaler kontingenten er at det er en forsikring i den om noen blir skadet, så den er litt viktig å ha. Ellers fikser det seg alltid. Nå sist var det en som ikke hadde råd til å være med på en cup, i siste liten fikk vi ordnet at han kunne bli med selv om han ikke kunne betale”(9.informant).

”Nå holder vi på med lagidretter som ikke er så dyre. Man kan jo kjøpe seg billige sko, man behøver ikke å ha dyre sko, så det er ikke noe stort problem tror jeg. Vi er jo ikke strenge på det heller, på hva de skal ha på seg på treningene, i hvert fall på de yngre barna”(10.informant).

Det interessante her er at flere var enige at man kunne låne utstyr og kjøpe det billigste man fant av utstyr i butikken. Alle barn og unge er kanskje ikke så kritiske til hva man har på seg, men for mange så er det ganske viktig. Alle forstår kanskje ikke hvorfor og har ikke opplevd å ha en far og mor med dårlig råd. For noen er det ikke noe problem å låne og kjøpe billig utstyr, men det er et viktig spørsmål å ta opp.

Videre var det interessant å se på om de faktisk har måttet utelukke noen fra idretten på grunn av dårlig råd i den perioden de har vært trener/leder. *”Nei ikke som jeg kjenner til. Det tror jeg ikke at det har”*(10.informant). Av alle jeg snakket med, hadde ingen opplevd å måtte utestenge noen fra idretten, grunnet dårlig råd. Noen har ikke måttet tenke på det siden det ikke har vært noe problem i deres klubber, mens andre har sett igjennom fingrene på det, som 9.informant nevner her:

”Nei det har vi ikke. Vi har sett litt igjennom fingrene på det. Ca. 90 % betaler jo, de som er igjen får være med uansett. Vi purrer jo selvfølgelig, men betaler de ikke så ser vi litt igjennom det. I fotball så har vi et lavterskeltilbud som gjør at det ikke blir så dyrt, håndballen derimot er blitt ganske dyr nå”(9.informant).

Flere har ikke råd til å være med på forskjellige tilstelninger som har med idretten og gjøre. En av dem er cuper, som for mange er en del av det å være med i et idrettslag. Jeg spurte mine informanter om de i noen sammenhenger har opplevd at noen ikke får være med på cuper på grunn av dårlig råd. I den ene klubben kom dette svaret: *”Jeg har ikke opplevd det på vårt lag, noe jeg er takknemlig for”*(11.informant). Informanten hadde ikke opplevd dette og mente en av grunnene kunne være at de hadde en del dugnader og innsamling som gjorde at cupene ikke ble for dyre. En annen informant sa noen av det samme. *”Lagene dekker selve påmeldingen, men det koster jo litt å være med på cup utenom det. Det kan jo hende at noen ikke vil være med på grunn av det, men jeg tror ikke at det er noe stort problem”*(10.informant). Usikkerheten var stor hos flere da de ikke var 100 % sikre på om noen uteble fra cuper på grunn av økonomien. De trodde, og følte, at dette ikke var noe stort problem, og regnet med at de fleste fikk være med på cupene. En annen informant hadde derimot opplevd det motsatte.

”Ja det har vi jo, men det er så få at vi har fått ordnet at de får være med allikevel. Vi har også litt dugnad som hjelper. Det er ikke et stort problem som trenger å bli prioritert. De som ikke har så god råd sender barna sine i lagidretter, det har de råd til. Det er verre med skiskyting, alpint og lignende. Det koster masse”(9.informant).

I klubben til 9.informant hadde de opplevd tilfeller der barn og unge ikke hadde råd til å være med på cuper, men de klarte alltid å løse det. De hadde foreløpig ikke opplevd at noen ikke fikk være med selv om de ikke kunne betale. De mener også at lagidretter er såpass billige at alle kan klare å være med på dem, i forhold til andre idretter.

Flere har opplevd at barn og unge har kunnet få være med på laget selv om de ikke har klart å betale treningskontingent. *”Ja det har jeg opplevd som trener”*(11.informant). For mange er det mye vanskeligere å nekte barn og unge trening fordi foreldrene ikke betaler kontingentene. Det er tross alt ikke barna sin skyld, og det føles ikke rettferdig å kaste dem ut.

”Det er ikke en stor andel, men det er noen som vi ser litt gjennom fingrene på. Vi er vel dårlige på å finne en annen løsning for å fikse det”(9.informant). Selv om dette er noe alle har opplevd er det ingen som har noen gode løsninger for dette. Det blir sent ut purringer hos de fleste, men utenom dette er det vanskelig å gjøre noe. Det er så få tilfeller det skjer hos dem jeg snakket med, at de mener det ikke er noe vits i å sette inn noe tiltak for å bedre det.

For å gå tilbake til et tidligere spørsmål: er det viktig å ta opp utstyr igjen. Flere mente det ikke var noe stress å låne utstyr eller kjøpe det billigste som fantes. For mange er kanskje ikke det noe problem, men om man er fattig så vil man ikke føle seg fattig også. Foreldrene vil gjøre alt for at barna føler seg på lik linje som andre barn. Dermed kan det være vanskelig for mange å måtte låne gammelt utstyr til barna, for at de skal få lov til å utøve en idrett som alle andre. Merkeklær er like viktig i dag som for 10 år siden. Barn og unge snakker mye om det og liker å vise frem det de går i. Alle er selvfølgelig ikke like her, men det er viktig å påpeke at fattige sannsynligvis ikke vil vise hele verden at de er fattige. Føler man seg annerledes enn alle sine venner, så er det ikke alltid så lett.

3.3.2 Idrett og tiltak

Tiltak er noe som er utbredt og som hele tiden blir bearbeidet for å fungere best mulig. Det er vanskelig å si hvor mange barn som ikke får vært med i organisert idrett på grunn av dårlig råd. Mange dukker kanskje ikke opp i det hele tatt fordi de vet at de ikke har råd. Et spørsmål, som ble stilt, var om de hadde noen tiltak å sette inn om de kom opp i en situasjon der en eller flere barn ikke kunne være med grunnet dårlig økonomi. *”Nei det har vi ikke, men om det er noe vi hører om så kommer jo vi som klubb til å støtte opp om det”*(10.informant).

Informanten syntes at det var viktig å påpeke at de holdt øynene åpne. Informanten ville ikke sette i gang noe selv og ventet derfor på at andre skulle ta initiativ. Hadde det vært noen problem hadde de gjort det de kunne for å løse det, men foreløpig hadde de ikke vært borti problemstillingen. Det samme gjaldt de andre informantene jeg snakket med. *”Nei det har vi ikke. Vi har en del dugnad som gjør at det er lettere for mange å betale ting. Selvfølgelig er det nok mange foreldre som er lei av så mye dugnad. I hvert fall om man har flere barn i forskjellige idretter”*(9.informant).

Dugnader er utbredt i Norge. De fleste idretter har dugnader for å lette på økonomien til spillerne. *”Vi har ikke noen tiltak som har blitt satt i gang, utenom at vi har en del dugnader. Det hjelper jo til at man ikke trenger å betale så mye når man skal for eksempel på en cup”*(11.informant). Har man nok dugnad kan det gjøre at utøverne slipper å betale mye når de skal ut på ting selv om dugnader kan være vanskelig for mange. De fleste trenger foreldre med bil for å komme seg rundt, og man trenger ressurssterke foreldrene som kan stille opp. Utenom dugnad hadde de ikke spesifikke tiltak for å hjelpe fattige barn og unge inn i idretten.

Det siste spørsmålet, jeg kom med, var om noen av klubbene hadde noe kontakt med sosialkontoret eller barnevernet. Og i så fall hva kontakten besto i. Alle informantene hadde det samme svaret tilbake. *”Nei vi har ikke kontakt med noen av disse. Vi ordner alt selv om det er noe”*(9.informant). Ingen hadde noen gang hatt kontakt med barnevernet eller sosialtjenesten i forhold til sine utøvere eller klubben.

3.3.3 Likheter og ulikheter i klubber

Informantene innenfor idrett hadde ganske like meninger når de besvarte mine spørsmål. Det var et spørsmål de svarte litt forskjellig. Om de hadde vært borti at barn og ungen ikke fikk betalt medlemskontingenten på grunn av dårlig råd, kom det frem forskjellige svar. Ett par av informantene hadde opplevd dette. En av informantene mente de bare så igjennom fingrene på dette. Det ordnet seg alltid. De purret alltid på kontingentene, men ikke noe mer. Det som er problemet med medlemskontingentene er at det ligger en form for forsikring i den, så om noe skjer, og den ikke er betalt så fungerer ikke forsikringen. Derfor er det viktig at alle får betalt. Når det gjelder cuper var det også flere her som hadde opplevd at barn og unge med dårlig råd ikke kunne være med. Også her fikk flere være med selv om de ikke kan betale. Andre informanter mente at all dugnaden de hadde, hjalp veldig i forhold til cuper og reiser. Det ble ikke så dyrt når det på forhånd ble jobbet for. Problemet med så mye dugnad er at foreldrene som regel må følge opp med bil. De med ressurssterke foreldre har ikke noe problem med dette, men mange barnefamilier, med svak økonomi, kan fort slite. Flere kan mangle bil og andre viktig ting som gjør at det ikke er så lett å følge opp barna i en idrett. Ingen av de informantene jeg pratet med hadde noen tiltak. De følte ikke at det var nødvendig da de klarte å ordne opp selv, og ikke hadde det store problemet med ekskludering av fattige barn og unge.

3.4 Oppsummering av funnene

3.4.1 Barnefattigdom og økonomi

Barnefattigdom er et problem i Norge. Om vi sammenligner med andre land kan man nok ikke kalle det et stort problem, men stort nok til å sette det på dagsorden. Ser man i tillegg på det informantene har fortalt, har både sosialtjenestene og barnevernskontorer opplevd en grad av barnefattigdom. Idretten har derimot ikke opplevd mye av dette. Mange tenker dårlig økonomi med en gang man snakker om fattigdom. Det viste seg både, hos sosialtjenester og barnevernskontorer, at økonomi i seg ikke er det eneste, familier sliter med. For mange handler det også om opplevelser, og den sosiale biten av fattigdom. Mange som har en grei inntekt kan allikevel ha for mye kostnader på seg. Det kan medføre at ungene, ikke får oppleve det samme, som andre jevnaldrende får oppleve. Det kan være organisert idrett, kultur etc. Derfor er det ikke så enkelt å ha kun en definisjon på hva fattigdom er. Det er vidt, og kan omhandle flere områder. Sosialtjenestene og barnevernskontorene gjør en del for å hjelpe fattige barn og unge, men selv om alle har barnefattigdom i sin kommune, løser de det ikke. Dette kommer jeg litt tilbake til i forhold til tiltak. Sosialtjenesten har som oppgave å hjelpe til økonomisk og bruker mye økonomisk rådgivning og veiledning. Økonomisk rådgivning blir ofte brukt for de som har kommet litt skjevt ut økonomisk, og derfor kan trenge litt hjelp til planlegging og hjelp til framtiden. Veiledningen kan gå på flere ting, det kommer helt an på hva familiene har behov for. Noen ganger kan det være behov for å dekke faste utgifter, som husleie, strøm etc. Andre ganger kan det være behov for supplering av for eksempel utstyr og ting til barna for at de kan være med i fritidsaktiviteter.

Barnevernskontorene hjelper også litt til økonomisk. Flere har dekket utstyr for at barna kan være delaktige i en idrett. Det som er annerledes hos barnevernet, er at de ikke vil være blandet inn i det økonomiske over lang tid. Det er selvsagt forskjellig fra familie til familie, hvor lenge de hjelper til, men de tenker hele tiden på at foreldrene til slutt skal klare det økonomiske selv. Barnevernskontorer har også mer kontakt med familien, for å se hva de trenger hjelp til, enn det sosialkontorene har.

Både sosialtjenesten, barnevernskontorene og idretten er alle enige om at organisert idrett er en viktig del av barn og unges liv. Idretten har ikke opplevd at fattige barn og unge ikke får være med å delta på lik linje som andre. Sosialtjenesten og barnevernet hadde derimot opplevd dette, og flere var behjelpelige med å få til en ordning så alle fikk være med. Det gikk

både på utstyr, medlemskontingenter og økonomi til reiser, om noen trengte det. På sikt er det vanskelig å si om dette er nok for å få minsket barnefattigdom.

3.4.2 Organisert idrett og utstyr

Det er ikke gitt at alle grupper i befolkningen har samme syn på hvilke forbruks-goder og aktiviteter som er nødvendige for barn og unge. Både utstyr, medlemskontingenter og reiser er noe som gir økonomiske problemer for fattige familier. Det kan variere veldig for de forskjellige familiene og hvor i livet de befinner seg. For noen er det beste utstyret og aktiviteter til barna veldig viktig, men for andre kan helt andre goder være viktigere. Ser man på utstyr så poengterer idretten flere ganger at det ikke koster, så mye og at de ikke er så strenge på hvordan utstyr barna har. Det var ikke noe problem å låne eller kjøpe det billigste utstyret som butikkene har. Det har ikke vært så mye studier på det med klær og goder for barn og unge. Jeg setter allikevel et spørsmålstegn, ved om fattige barn og unge synes det er greit å låne klær. Sosialtjenesten hadde diskutert denne problemstillingen. Flere av kontorene hadde fått inn en del utstyr, som sykler, ski, klær og utstyr til aktiviteter, fra mennesker som ikke trengte dette mer. Sosialtjenesten hadde prøvd å gi det, videre til de som trengte det, men ingen ville ta det i mot til sine barn. Grunnen var at selv om de var fattige, ville de ikke vise alle at de var det. Derfor sluttet flere sosialkontorer å ta i mot utstyr og klær fra andre. For barn og unge handler det om å få venner og det er derfor viktig for mange familier og ikke skille seg ut på feil måte. Et av spørsmålene mine gikk på om kontorene hadde hørt om utstyrssentraler. Ved en utstyrssentral trenger det ikke å være så gammelt utstyr og det kan være til aktiviteter, som ungene ikke skal dra på hver dag. Flere fra sosialtjenesten hadde hørt om dette, men de hadde ikke det i nærheten. Flere av dem ville derimot ha en slik. Noen kontorer hadde kontakt med røde kors som hadde utlån av utstyr. Ingen fra barnevernet hadde vært borti en utstyrssentral og var heller ikke sikre på om de trengte en. I Idretten hadde noen hørt om det, men viste ikke om noen brukte dem.

3.4.3 Tiltak og organisert idrett

Tiltak kan være en god løsning for å få barn og unge mer på lik linje når det gjelder organisert idrett. Tiltak var derimot ikke veldig prioritert hos noen av informantene. Det var ingen som hadde noen spesielle tiltak for å hjelpe fattige barn og unge. Det virket som de fleste gjorde

oppgavene sine mer ut i fra hva de følte var best for hver familie. Sosialtjenesten holder, som sagt, mest på med økonomisk rådgivning og veiledningstjenester. De hadde noen aktiviteter rettet mot barn og unge, men veldig lite. De hadde også noe tiltak rettet mot utdanning og jobb. Sosialtjenesten følte at det var viktig at ikke for mange droppet ut av skolen og dermed fikk større vanskeligheter med å få seg jobb og en inntekt. Ved å jobbe målrettet med dette kunne det minske fattigdomsproblematikken. Barnevernskontorene hadde noen former for aktivitet for barn. Ellers gikk det ut på hva hver familie hadde behov for, og trengte hjelp med. Barnevernet har mye mer sammensatte problemer å forholde seg til, i forhold til de andre. For de fleste er dette en grunn til at man er inne hos barnevernet. Det kan være at foreldrene sliter fysisk, psykisk, driver med dop eller alkohol, som igjen kan føre til dårlig økonomi. Alle familier er forskjellige, og organisert idrett er ikke alltid det beste for alle. Barnevernet må gå inn å se hva som kan være mest lønnsomt for ungene på lang sikt. Idretten har mye dugnad, som kan være til hjelp, i forhold til økonomien. Flere mener at cupene blir billigere, med mer dugnadsarbeid. Problemet her er at fattige barnefamilier kanskje ikke er så ressurssterke. Dugnad kan dermed bli et problem. Ofte trenger man hjelp av foreldrene. Ett av barnevernskontorene var også innom denne problemstillingen. De hadde opplevd at det også kunne bli for mye for ressurssterke foreldre. I flere klubber går det an å betale seg ut for å slippe dugnader, men det går jo igjen på økonomien. Har man i tillegg flere barn i forskjellige idretter er det nesten umulig å være med på alt. Dette bør idretten tenke litt på. Idretten hadde ikke opplevd noe stort problem med barnefattigdom og følte derfor ikke at de trengte noe tiltak. Videre skal jeg, se litt på hvordan de forskjellige instansene samarbeider. Samarbeider de i det hele tatt?

3.4.4 Samarbeid mellom instansene

Samarbeid mellom instansene er viktig for å få til noe bra for fattige barn og unge. Hadde barnevernskontorer, sosialtjenester og idretten samarbeidet enda mer, kunne man kanskje fått til noe bra for de utsatte. Noe varig som alle kan få igjen for. Instansene kan lære av hverandre, og komme med gode samarbeidsideer som kommer til gode for de unge. Taushetsplikten er en av de tingene som har kommet fram under intervjuene. Instansene har taushetsplikt ovenfor hverandre og omverdenen. Det betyr at de ikke får tatt opp enkeltsaker med hverandre, som berører familier. Dette kan være utfordrende, og en av årsakene til at det er lite samarbeid mellom dem. Det virker som det også kan være et hinder for å få til noe for

barna. Noen kontorer samarbeider med hverandre og får det til å fungere. Det som kom fram i intervjuene var at sosialkontorene følte de samarbeidet en del med barnevernskontorene, mens barnevernskontorene følte de samarbeidet lite. Det virker som de går litt forbi hverandre, og ikke får til det de ønsker med hverandre. For flere handler det mye om å prioritere arbeidet sitt riktig, slik at samarbeidet blir en del av hverdagen. Idretten var samstemte om at de ikke samarbeidet med sosialkontoret eller barnevernet. De mente de ikke hadde behov for det, og kunne ordne opp selv om det dukket opp noe. Grunnen kan kanskje være at familier som har dårlig råd ikke dukker opp på treningen. Dette fordi de vet at de ikke kan betale for seg. Et annet viktig poeng her, er utstyrssentraler. De blir brukt i flere kommuner. Informantene mine hadde ikke hørt om dem. En utstyrssentral kan være et samarbeidstiltak mellom både sosialtjenesten, barnevernskontorene og idretten. Flere av informantene hadde et samarbeid med røde kors og frivillighetssentralen, som igjen hadde litt utstyr til lån. Men kunne det ikke vært bedre å få til et godt samarbeid mellom instansene, og få alt samlet og gjort det med kjent for befolkningen?

3.4.5 Andre kulturer

Det er foreløpig vanskelig å si noe om forholdet mellom lavt sosialt aktivitetsnivå og etnisitet. Det viser imidlertid gjennom norske studier at personer, med ikke - vestlig minoritetsbakgrunn, har større sannsynlighet for å være ensomme enn personer med norsk bakgrunn. Risikoen for å oppleve fattigdom er litt større for barn med ikke - vestlig bakgrunn enn for andre barn. En av grunnene, som kom fram under intervjuene fra både sosialtjenesten og barnevernet, er at kulturen har mye å si. Jenter fra andre kulturer er ikke vant med å få lov til å utøve en idrett. Det er gutter som driver med det. Det er også, for mange, normalt å ha en del barn, noe som igjen kan gjøre det vanskelig å få alle i aktivitet. Har man dårlig råd og 5 barn sier det seg selv at man ikke har råd til å la alle drive med organisert idrett. Prioriteringen kan også være annerledes. Idrettens system kan være vanskelig å forstå for mange. Et av sosialtjenestekontorene påpekte dette, og mente mange brukte lang tid på å forstå hvordan idretten fungerte. Dette gjaldt, både i forhold til dugnader og betalinger. To informanter fra sosialtjenesten hadde opplevd negative foreldre. De hadde vanskeligheter med å få ungene til kamper, treninger og dugnader når de ikke hadde tilgang til bil. Dette er også et problem som bør tas tak i, og bli forstått av, for eksempel idretten. Det begynner å bli mye dugnader og press på foreldrene rundt dette.

4.0 Et forsøk på forklaring

Mitt forskningsprosjekt har gitt meg innsikt i flere forhold som går på fattige barn og unge, og hvordan forskjellige instanser håndterer denne problemstillingen. Jeg skal, i dette kapitlet, ta for meg det som kom fram i min undersøkelse. Jeg vil deretter sette dette sammen med funn fra tidligere forskning, for så å se dette i forhold til relevant teori. Med dette vil jeg se om mine hovedfunn stemmer overens med - eller bekrefter funnene fra tidligere forskning. Jeg vil også se om det fremkommer visse forskjeller som er verdt å se nærmere på. Hovedfunnene vil jeg også drøfte i lys av relevant teori. Grounded Theory anbefaler at valg av relevant teori nærmest vokser av det mønsteret som avdekkes i empirien. I mitt tilfelle har det vist seg at barna blir ekskludert, og at både økonomisk og sosiokulturelle faktorer, i form av klasses tilhørighet, spiller inn. Derfor vil jeg se nærmere på teori som forklarer henholdsvis eksklusjon og sosial tilhørighet. Dette vil kunne gi en utdypende forklaring på det som er funnet. Fokuset mitt er rettet mot om fattige barn og unge blir ekskludert fra idretten, og i så fall hva sosialkontorene, barnevernskontorene og idretten gjør med dette. Har ikke sosialkontoret og barnevernet tilstrekkelig med ressurser til å hjelpe disse barna? Er det deres oppgave å gjøre det? Er det idrettens oppgave å fange opp dette, eller er idretten opptatt av helt andre ting? Er idretten i det hele tatt åpen for alle? Hvilke mekanismer gjør seg gjeldene? Dette er noe av det jeg skal se på videre.

4.1 Mine hovedfunn

Min masteroppgave dreier seg om de som er lavest på rangstigen, nemlig fattige barnefamilier. Det har både vært en politisk og offentlig debatt om definisjonen på fattigdom. Flere har vært svært opptatt av om man skal definere tilnærmingen til fattigdom som absolutt eller relativ (Christensen, Fløtten, & Hyggen, 2006). Med absolutt tilnærming er det snakk om menneskene som ikke har de mest nødvendige ressursene for å klare seg i livet. Den relative tilnærmingen på fattigdom tar utgangspunkt i hva befolkningen har av inntekt eller levestandard, for så å sette standarden ut i fra det. De har det grunnleggende som mat og klær, men mangler muligheten til å delta fullt og helt i samfunnet (Christensen, Fløtten, & Hyggen, 2006). Oppgaven har tatt for seg både den absolutte og den relative tilnærmingen på fattigdom. Ut i fra mine hovedfunn ser man at det går mer på den relative tilnærmingen hos sosialtjenesten. De tar for seg hva menneskene tjener for å se om de er fattige eller ikke.

Barnevernskontorene går litt mer på den absolutte tilnærmingen. De går mer inn i hver familie og prøver å se hva de har behov for. Begge instansene hjelper til økonomisk på hver sin måte. Idretten derimot har lite å gjøre med dette, men de bør kanskje se på hva de kan gjøre for å få alle inn i idretten?

Ut i fra mine funn har jeg funnet ut at alle har en grad av barnefattigdom hos seg. Instansene prøver å gjøre så mye de kan for at fattigdommen skal bli mindre. Det jeg setter spørsmålstegn ved, er om det er nok. Har de tiltak og oppgaver som er bra nok? Funnene viser at sosialtjenesten og barnevernskontorene opplever at mange fattige barn og unge ikke får vært med i organisert idrett på grunn av dårlig råd. Det går ikke bare på økonomien hos alle fattige barnefamilier. Det går også på opplevelsene barna går glipp av. Barn og unge liker å gjøre det samme som jevnaldrende. Får man ikke det, kan man føle seg utenfor. Organisert idrett er en av opplevelsene fattige barn og unge kan gå glipp av. Det kan være både på grunn av dyre medlemskontingenter og dyrt utstyr. Flere føler det er vanskelig å prioritere dette. For mange fattige familier er det kanskje en håpløs oppgave å prioritere organisert idrett framfor mat og klær. Noen har ikke råd til å ta det med i regnskapet sitt, mens andre prioriter det bare bort. Dette kan føre til at barna blir ekskludert fra jevnaldrende, og dermed ikke får knyttet sosiale bånd, som er viktig når man blir eldre.

Sosiale bånd er betydningsfullt for å føle seg inkludert, og for å finne seg til rette i sitt miljø. Informantene mener det er viktig at barn og unge føler seg sett, og ikke betraktes annerledes sammen med jevnaldrende. Barnevernet tror det kan være vanskelig for familien å vite, at de ikke har råd til å gjøre det samme, som alle andre. En av informantene nevnte at for mange ikke-etniske norske, er organisert idrett en god arena for integrering. Det er lettere å få venner når man har samme interesser, og går på samme skole. Informantene mener det er betydningsfullt at de som vil, skal få lov til å utøve en idrett sammen med sine venner. Tiltak er derfor viktig for å lette situasjonen for fattige barn og unge.

Det kom også fram hos mine informanter at flere har tiltak som skal hjelpe fattige barn og unge inn i organisert idrett. De kjøper utstyr og betaler medlemskontingenter for at de kan være med i en idrett. Men hjelper dette mot selve barnefattigdommen? Jeg setter et spørsmålstegn ved om tiltakene som blir brukt løser barnefattigdomsproblemet. Kunne det vært en ide om barnevernet, sosialtjenesten og idretten samarbeidet mer om tiltak for fattige barn og unge? Etter min mening virker det som tiltakene er gode her og nå, som også er

viktig, men ikke for barnefattigdom i det lange løp. Jeg skal gå litt dypere inn i mine funn og se de i forhold til det jeg mener er relevant forskning her.

4.2 Mine hovedfunn i forhold til tidligere forskning

Til tross for at Norge er ett av de rikeste landene i verden, så havner noen utenfor på grunn av fattigdom. Regjeringen ønsker *”et inkluderende samfunn som omfatter alle. Alle skal uavhengig av økonomisk og sosiale bakgrunn, ha like muligheter, rettigheter og plikter til å delta i samfunnet og bruke sine ressurser”* (Arbeid - og inkluderingsdepartementet, 2007). Regjeringen har satt fattigdommen på dagsorden og vil sette inn tiltak for å bekjempe fattigdom. Selv om Norge ikke har det største problemet, er det viktig at barnefattigdom har kommet på dagsorden, og at politikerne ønsker å gjøre noe med dette. Fløtten (2009) har også funnet ut at Norge har lite fattigdom i forhold til andre land, men siden den har økt de siste årene, så er det viktig å sette i gang noen tiltak for å redusere det. Barn og unge som lever under definisjonen fattige, kan ikke noe for dette selv. Derfor er det enda viktigere å ta tak i dette problemet.

Nadim og Nielsen (2009) fant ut at barnefattigdommen i Norge har økt fra 5,1 % i 2000 til hele 7,9 % i 2006. Det er en økning fra 50 000 til 85 000 barn på seks år. Ved mine hovedfunn ble det ikke nevnt hvor mye barnefattigdommen har økt. To av informantene følte at det har holdt seg stabilt de siste årene, men ingen var helt sikre. Likheten her er at både sosialtjenesten og barnevernet har en grad av barnefattigdom hos seg. Alle var mer enn villige til å finne gode tiltak for å bekjempe fattigdommen. Flere av informantene var enige at barn ikke har skyld i dette selv, og at de derfor ikke må bli nedprioritert på grunn av foreldrenes økonomi.

Økonomi har mye å si for familier i dag. Barn og unge kan bli ekskludert fra forskjellige opplevelser på grunn av økonomien i seg selv (Fløtten, 2009). I mine hovedfunn kom det fram at det ikke bare er snakk om det økonomiske når det kommer til fattigdom. Foreldrene kan ha en grei inntekt men allikevel ha for mye kostnader totalt, til å kunne la barna få oppleve det samme, som andre barn får. Her er det noen likheter med det Mira A. Sletten har funnet ut i sin doktorgradsavhandling.

Sletten (2011) har funnet ut at det ikke er mangel på penger, som barn opplever vanskelig, men de sosiale problemene økonomi medfører i forhold til jevnaldrende. Videre skriver Sletten at organiserte fritidsaktiviteter som regel krever økonomiske investeringer i form av kontingenter, utstyr og turer.

Mine informanter, fra både sosialtjenesten og barnevernet, hevdet at flere fattige barnefamilier slet med å la barn få være med i organisert idrett, på grunn av økonomiske problemer. Flere barn og unge blir holdt utenfor. De har også måttet hjelpe til med å betale medlemsavgifter og utstyr, for at de ikke skal bli ekskludert fra den organiserte idretten. Er det deres oppgave å passe på at fattige barn og unge ikke blir ekskludert fra idretten?

Harsløf og Seim(2008) antyder i boka fattigdommens dynamikk at andre utgifter knyttet til dagliglivet, som fritid og sosiale behov, faller inn under livsoppholdet. Det betyr at kostnader til fritidsaktiviteter og utstyr ligger under disse utgiftene som sosialtjenesten må hjelpe til med. Det vil si at barn og unge har en rett til å få økonomisk hjelp for å bli med i organisert idrett.

I følge barnevernsloven, som det blir referert til i boka til Harsløf og Seim (2008) kommer det frem at også barnevernet skal hjelpe til med det økonomiske om det er særlig behov. De hjelper, sammen med sosialtjenesten, barn og unge inn i idretten. Dette kom også fram i mine hovedfunn. Videre ser man i boka at dette blir kritisert. Harsløf og Seim mener at slike utgifter er vanlige behov, og derfor skal det betales av sosialtjenesten. De mener barn ikke skal trenge å være i en bekymringsfull situasjon, for å få dekket sine behov. De synes det er fint at barnevernet hjelper til, men det er egentlig sosialtjenesten sin oppgave (Harsløf & Seim, 2008). Er det for mange som trenger hjelp av sosialtjenesten, slik at ikke alle kan bli hjulpet? Ut i fra mine funn ble ikke tallet på hvor mange de klarte å hjelpe nevnt. I boka *Fattigdommens psykologi*, av Kjell Underlid, kom det frem at om lag en fjerdedel hele tiden ble hindret i å gjøre ting, som de likte, på grunn av økonomien. Mange søknader ble avslått fra sosialkontorene fordi de ikke kunne innfri alle. Slike avslag kan oppleves som barrierer mot sosial deltagelse (Underlid, 2005).

Det idrettspolitiske dokument 2011-2012 skriver at et av deres mål er ”*Deltakelsen fra underrepresenterte grupper skal økes, slik at deltakelsen på en god måte gjenspeiler mangfoldet i samfunnet* (Norges Idrettsforbund, 2011-2015). Alle skal føle seg velkommen og trygge i et idrettslag. Forhold som begrenser enkelte gruppers deltagelse skal fjernes, og det

skal være nulltoleranse for diskriminering og trakassering uansett kjønn, etnisitet, livssyn, seksuell orientering og funksjonshemming. Alle vil gjerne ha det slik, men i praksis mener jeg at det kan være vanskelig for mange. At alle grupper er velkommen er viktig, men økonomien kan sette en stopper for mange.

Karin Gustavsen holdt et foredrag om at idretten er for alle⁵. I foredraget ble det nevnt at barn og unge som vokser opp i familier med dårlig råd, deltar mindre i fritidsaktiviteter. Flere faller utenfor på grunn av dårlig råd. Funnene fra mine informanter tilsier det samme. Noen av informantene mener at familier må velge bort forskjellige opplevelser, for å ha nok penger til de hverdagslige utgiftene som husleie, mat og klær. Organisert idrett blir derfor vanskelig for mange å prioritere. Jeg skal se videre på om det er den dårlige økonomien i seg selv som fører til at barn og unge blir ekskludert fra den organiserte idretten, eller om det er et sammensatt problem.

Fløtten(2009) har funnet ut at fattigdom kan påvirke barns sosiale aktiviteter på flere måter. En årsak er at fattigdom i seg selv kan begrense muligheten til deltagelse, men fattigdom kan også være negativt for familielivet generelt. I boken ble det skrevet at foreldre som hele tiden har økonomiske bekymringer, fort lar det smitte over på barna i negativ forstand. Bekymringer og konflikter hjemme kan ha negativ effekt på barnas sosiale liv. Dette kan igjen gjøre at de ikke tar med venner hjem eller får hjelp av foreldre til å delta i for eksempel organisert idrett. Derfor mener Fløtten at det ikke er sikkert, at økonomien i seg selv er problemet, men alt som hører med (Fløtten, 2009). Flere av mine informanter fra barnevernet nevnte litt om dette. De sa at de som er inne i barnevernet fort kan ha sammensatte problemer. Det kan være dårlig mental helse, rusmisbruk eller langtids arbeidsløshet, som igjen kan føre til psykisk stress. Alt dette mener de kan påvirke barna og gjøre at de ikke er like sosiale som de ville ønske. Harsløf og Seim (2008) påpeker også denne problemstillingen. De kom frem til at barnas økonomiske behov kan bli ignorert fra foreldre ved at de prioriterer andre ting. Det kan være ting som ikke alltid kommer barna til gode. Foreldre med avhengighetsproblemer, som rus og spill, kan være en årsak til dårlig prioritering hos flere (Harsløf & Seim, 2008). Dette kan også for barna forårsake sosial eksklusjon fra venner, for noen barn.

⁵ Norges Idrettsforbund: <http://www.nif.no/search/Results.aspx?k=karin%20gustavsen>

Mange drar på organisert idrett sammen med venner og får et tettere sosialt bånd. De som da ikke har råd, kan oppleve å føle dette på kroppen. Wolles sier at barn av fattige familier holder seg mye mer i skyggen, på skolen og blant venner, enn andre jevnaldrende. Wolles mener grunnen kan være at de vet at de ikke kan delta i de populære aktivitetene, som vennene er med i, fordi det koster penger (Wolles, 2009).

I undersøkelsen, fra Fløtten (2009) kom det frem at barn i fattige familier har en høyere risiko for å stå uten regelmessig kontakt med venner og deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter. Dette var i forhold til barn i familier med en mer stabil og god økonomi. Sletten (2011) har også kommet inn på dette i sin doktorgrad. Hun har kommet fram til at ungdom i fattige familier oftere oppgir tegn på sosial isolasjon. De har noe sjeldnere faste venner og flere utsettes for mobbing. De er også sjeldnere sammen med venner på fritiden, som i organisert idrett. Sletten konkluderer med at barnefamilier med dårlig råd deltar mindre blant jevnaldrende, og opplever sjeldnere å bli inkludert av jevnaldrende. Ungdommen er i en fase som gjør at det å bli ekskludert blant jevnaldrende kan prege og forme deres planer i framtiden, noe som ikke er bra (Sletten, 2011). Mine funn fra informantene hadde flere likheter med denne forskningen, men informantene kunne ikke konkludere med noe. Informantene sa at noen av barna de hadde kontakt med, følte seg utenfor, og gjerne ville være med på organisert idrett, men de kunne ikke fordi familien hadde dårlig råd. En del av disse barna har minoritetsbakgrunn.

Barnefamilier med minoritetsbakgrunn har enda større risiko for ikke å delta i organisert idrett sier Fløtten (2009). Da skal det sies at også de med god økonomi av både pakistanske og somaliske familier, deltar lite i organisert idrett. Både blant somalier, pakistanere og nordmenn er det mindre vanlig for barn i fattige familier å ha besøk av venner. De har en større frykt for dette, fordi de ikke vil vise hvordan det ligger an i hjemmet deres. Dersom de har dårlige boforhold, så skal det litt mer til å ta med venner hjem (Fløtten, 2009). I mine hovedfunn ble mye av det samme nevnt men med litt mindre sikkerhet. De hadde opplevd at flere følte seg utenfor på skolen og i fritiden på grunn av dette.

Sandbæk (2008) nevner at tilgangen til penger regulerer i stor grad aktiviteter både i skole, den organiserte og uorganiserte fritiden. Dette kan være med på å legge grunnlaget for sosial eksklusjon. Er idretten sammenlagt for dyr? Seippel, Strandbu og Sletten (2011) skrev i sin rapport fra Nova at det koster mellom 20 000 og 300 000 å ha en aktiv 14 åring på

konkurransenivå i ulike idrettsgrener. Det har mye å si hvilken idrettsgren man velger. Slike idretter som motorsport, hestesport koster mye, mens idretter som håndball og fotball er relativt billige å delta i. Håndball og fotball ligger på mellom 20 000 og 30 000 i året for en aktiv 14 åring. Tallene Seippel, Strandbu og Sletter har kommet fram til inkluderer treningsavgift, medlemskap, utstyr, forsikring og treningstøy samt reiser. De har konkludert med at det koster å være med i en idrett, men noen er som sagt billigere enn andre. (Seippel, Strandbu, & Sletten, 2011). Både sosialtjenesten og barnevernet var inne på det samme.

En artikkel om den dyre fritiden, i Aftenposten⁶, påpeker også at idretten kan være dyr for mange. I artikkelen ble en familie på fire intervjuet. Det kommet da frem at de brukte minst 50 000 kroner det siste året på trening. Pengene gikk til utstyr, kontingenter og overnattinger. De kjøpte en del utstyr fordi de så hvor mye utstyr har å si, for å utøve en idrett. Dette var en familie som virket ressurssterke, og som prioriterte å la både de og barna være med i organisert idrett. I en annen artikkel, fra Bergenstidene⁷, kom noe av det samme frem. Det begynner å bli stort jag etter å ha det beste utstyret i idretten. Anja Veum, leder for utviklingsavdeling i Norges idrettsforbund, sier i artikkelen at hun ikke ønsker at barn og unge skal slutte i idretten fordi den er for dyr. Klubbene bør se verdien av å holde idretten på et lavt kostnadsnivå. Klubbene bør være mye mer frempå i forhold til å påpeke for sine utøvere at det beste utstyret ikke er nødvendig, for å utøve idretten. Hovedfunnene mine fra idretten mente at det ikke var noe penge jag i klubbene deres. De følte ikke at barna måtte ha det dyreste utstyret for å utøve en idrett hos dem. Sannsynligvis er det stor forskjell fra klubb til klubb.

Samarbeid mellom instansene tror jeg er viktig for å få til gode og varige tiltak, for fattige barn og unge. Etter Barnevernsloven § 3-2 skal barnevernstjenesten samarbeide med andre instanser i kommunen, når dette kan bidra til å løse barnevernstjenestenes oppgaver (Barne - likestillings og inkluderingsdepartementet, 1992). Også i sosialtjenesteloven står noe av det samme. Etter sosialtjenesteloven § 3-2 skal sosialtjenesten samarbeide med andre sektorer og forvaltningsnivåer når dette kan bidra til å løse egne oppgaver etter loven (Arbeidsdepartementet, 2001). Om dette gjelder samarbeid om gode tiltak for fattige barn og unge er vanskelig å si helt sikkert. Jeg tror nemlig at et godt samarbeid mellom barnevernskontorene, sosialtjenestekontorer og idretten kunne gjort, at fattige barn og unge

⁶Aftenposten: <http://www.aftenposten.no/okonomi/innland/Den-dyre-fritiden-6621330.html>

⁷Bergenstidene: <http://sprek.bt.no/sprek/1754238Vil-ha-vekk-pengejaget-i-barneidrett-309.html>

fikk en enda bedre hverdag. I følge et par av mine informanter var det nemlig lite samarbeid mellom instansene. Noen få samarbeidet, men de fleste følte det var for lite. Jeg har heller ikke funnet noen spesifikk forskning på dette området, så det er vanskelig å si noe sikkert.

Et av tiltakene som har stått i fokus i denne oppgaven er utstyrssentraler. Det er et godt tiltak som burde blitt satt inn i de fleste kommuner. Utstyret skal være av god kvalitet og hjelpe de som trenger utstyr, slik at de ikke bli ekskludert (Helsedirektoratet, 2010). Kunne dette være noe som hjelper fattige barnefamilier inn i organisert idrett? Burde sosialtjenesten, barnevernet og idretten samarbeidet om dette? I mine funn fant jeg ut at få hadde hørt om utstyrssentraler. De som hadde hørt om dette, har tenkt tanken på å iverksette tiltaket, men ikke kommet lengre enn med tanken. Hansen mfl. (2008) har sett litt på utstyrssentraler, som er blitt opprettet i forskjellige kommuner. En viktig ting her er at tilbudet kan være stigmatiserende for fattige barn og unge, og flere kommuner hadde derfor inngått en avtale med skoler om bruk av utstyret. Dette ble en god ordning der alle elevene kunne bruke utstyrssentralen. Slik blir det også en naturlig ting for de som trenger det mest (Hansen, Bogen, Fløtten, Pedersen, & Sørvoll, 2008).

Mine hovedfunn i forhold til tidligere forskning samstemte ganske bra. Det var ikke mange store forskjeller. Jeg skal gå litt videre å se på mine hovedfunn i forhold til valgt teori. Grounded Theory anbefaler å finne data først for så å se hvilken teori som kommer frem. Det teoretiske perspektivet utvikles på grunnlag av analysen man får av dataene. I mitt tilfelle blir det påvist at barn blir ekskludert, og at både økonomisk og sosiokulturelle faktorer i form av klassetilhørighet spiller inn. Derfor vil jeg se nærmere på teori som forklarer disse begrepene. Jeg har valgt å bruke Bourdieu sin klasseteori og Tangens tolkning av Luhmann sin systemteori. Bourdieu sin klasseteori er brukt for å forklare hvorfor noen barn blir holdt utenfor den organisert idretten. Tangens tolkning av Luhmann sin systemteori er egnet fordi den kan brukes til å synliggjøre hvorfor noen blir inkludert og andre ekskludert, fra idrettens system. Begge teoriene kan være hjelpelige med å belyse mine problemstillinger.

4.3 Mine hovedfunn i lys av relevant teori

Jeg har hittil i diskusjonen sammenlignet mine funn med tidligere undersøkelser, noe som gjør at jeg har kommet et lite stykke på vei for å kunne besvare mine problemstillinger. Det er

allikevel ikke alt man klarer å få svar på ved å kun se på mine funn i forhold til tidligere forskning. Jeg skal derfor gå videre å søke forklaringer i ulike sosiologiske teorier.

Seippel, Strandbu, og Sletten (2011) brukte kultursosiologen Bourdieu sin teori for å få svar på noen av deres hovedfunn. De ser på om økonomisk og kulturell kapital har betydning for treningsaktivitet. I forhold til økonomisk kapital viste det seg at barn og unge, som var i familier med dårlig råd, trener mindre enn andre. Når de så på kulturell kapital fant de ut at jo mer kulturell kapital barna har, jo mer idrettsaktive var de. Resultatet viser effekten av subjektiv fattigdom og mengde kulturell kapital. Begge formene for ressurser er viktig for å være medlem i et idrettslag. Det var mellom 20 % og 30 % av norske ungdom som ikke trente. Både klasstrinn, kjønn, innvandrerbakgrunn, økonomisk og kulturell kapital spiller inn (Seippel, Strandbu, & Sletten, 2011).

Fløtten(2009) nevnte også Bourdieu sin klassteori i boka barnefattigdom. Spørsmålet som ble stilt der, var om foreldrenes sosiale aktivitetsnivå har betydning for barnas sosiale deltagelse. Fløtten viser til at det er rimelig å tro, at foreldre som selv er aktive, viser til sosial aktivitet som veldig viktig. Det er derfor sannsynlig at det blir prioritert i forhold til barna også. Foreldrenes sosiale aktivitet sees på som et uttrykk for dere sosiale kapital. Sosial kapital overføres antakelig fra en generasjon til en annen (Fløtten, 2009). Jeg skal se litt videre på hva Bourdieu mener om fattigdom.

Barn skal ikke måtte klare seg selv når de vokser opp. De trenger hjelp fra foreldrene. Alle skal ha de samme rettighetene og mulighetene som andre i befolkningen. Bourdieu mener at de fattige har større vanskeligheter med å komme seg ut av problemene de har. Bourdieu kommer med en strukturell forklaring på fattigdom ved å bruke forskjellige typer kapitaler. Han bruker kapitaler som økonomi, kulturell og sosial for å vise hvordan noen klasser får posisjon i samfunnet, hvordan de beholder dem, og på hvilken måte denne makten blir tatt som en selvfølge. Ved en gjennomgang av de forskjellige kapitalene så ser vi at man kan ha sosial kapital, selv om man er helt alene, og ikke har noen relasjoner eller forbindelser med andre. Kulturell kapital kan for eksempel være utdanning. Det å ha god økonomi, bolig og andre materielle ressurser betegner han som økonomisk kapital. Ressurser har mye å si for å gi barn og unge muligheten til å være med i, for eksempel, organisert idrett. Som vi har sett, tidligere i oppgaven, handler ikke fattigdom bare om penger. Opplevelsen av fattigdom, og det at flere blir utstøtt fra samfunnet, er ikke bare bestemt av økonomien. Det handler også om varighet og om kulturell og sosial kapital (Bourdieu, 2005).

Dårlig råd kan gå utover både den sosiale og kulturelle kapitalen. Bourdieu antyder at foreldrenes utdanning og deres status har mye å si for barna. Ved mine hovedfunn kom det frem at noen informanter, fra sosialtjenesten, jobbet med å få mennesker ut i arbeid, slik at de kan ta vare på seg selv på lengre sikt. Flere jobber også for at barn og unge skal holde seg på skolebenken, slik at de kan skaffe seg jobb. Det finnes fortsatt en del som dropper ut av skolen, og det kan også ha litt å si hvor på rangstigen familien er. Jeg skal prøve å forklare dette nærmere. Den kulturelle kapitalen gir den øvre middelklassen fortrinn på viktige arenaer som utdanning og arbeid. Det betyr at om dette videreføres til barna, har de høyere sjanse til å få en god utdanning og en god jobb enn det barn fra lavere sosiale lag har. Har man foreldre med lavere utdanning og lavlønnet jobb viser det seg at barna fort kan ha det samme (Harsløf & Seim, 2008).

Det er de som har makt og innflytelse, som definerer hva som er symbolsk og kulturell kapital. Det å ha sosial kapital handler om å kjenne de rette personene. Å ha sosial kapital er viktig for foreldrene og kan gjøre det lettere for barna videre i livet. Med denne typen kapital kan man få tilgang til forskjellige viktige arenaer. Bourdieu mener dette er overklassens ressurs. Noen familier har lite av både økonomisk, kulturell og sosial kapital, mange av dem får hjelp fra barnevernet. Enslige forsørgere som kun har fullført grunnskolen, og som lever av sosialhjelp, har som nevnt ikke de samme ressursene til å hjelpe sine egne barn på samme måte som andre. De kan slite med lite overskudd og krefter, som igjen gjør at barna kan miste mulighetene opplevelsene, som andre jevnaldrende får oppleve. Dersom man ikke har det bra hjemme, og ikke får vært med på organisert idrett, kan man etter hvert få lite sosial kapital. Organisert idrett er viktig for barn og unge i forhold til det sosiale nettverket som å ha gode venner (Harsløf & Seim, 2008).

Bourdieu snakker om sosiale felt. Et sosialt felt kan være idrettsaktiviteter, som fotball og håndball, der det er viktig med foreldre som stiller opp for barna. For fattige barn og unge er dette en utfordring. Mine informanter, fra barnevernet, nevnte også dette. For å være med i organisert idrett må foreldrene bidra med utstyr til barna og den støtten de trenger for å utøve en idrett. Mange har som sagt heller ikke bil, noe som kan være et problem for flere i forhold til kamper og dugnader. De som har lite ressurser, kan slite med denne oppfølgingen og dermed kan barna ha problemer med å finne seg til rette i disse sosiale feltene.

Jeg ser videre på hovedfunnene i forhold til Niklas Luhmann's systemteori. Sosiale systemer består av forventninger og kommunikasjon (Tangen, 2004a). Sosiale systemer som økonomi,

politikk, utdanning, idrett, vitenskap og kunst er alle fulle av forventninger som styrer vår adferd. Forventninger skaper og opprettholdes gjennom, det Luhmann kaller, kommunikasjon. Kommunikasjon i sosiale systemer har ingen varighet, da det hele tiden produserer og reproduserer. Ulike forventninger kan bli dannet i det miljøet man er i. Har man få venner og føler seg alene, prøver man å få seg venner ved å innfri de forventningene en anser som viktige i samfunnet. I mine hovedfunn ble det sagt at flere fattige barn og unge deltar lite i organisert idrett, og dermed kan ha færre venner enn andre. Dette kan føre til at barna mister sin identitet og selvfølelse. De kan føle seg skuffet over ikke å være som andre (Tangen, 2004a).

I samfunnet generelt og i det politiske systemet, anser man idrettslig aktivitet som noe positivt, og noe som bør være for alle. Det offentlige målet er at idretten er for alle, men ut ifra mine hovedfunn stemmer ikke dette helt. Informantene har påpekt at ikke alle fattige barn og unge får delta i organisert idrett. Jeg skal prøve å forklare ut ifra Tangens tolkning av det sosiale system. Verken samfunnet, det politiske system eller det enkelte menneske alene bestemmer hvem som skal få delta, og hvem som ikke får delta i idretten. Allikevel setter samfunnet rammer for hvem som inkluderes i idretten, og hvem som ekskluderes. Luhmann har delt opp i delsystemer, som blant annet økonomi, religion, kunst og idrett. Delsystemene opererer i økende grad ut fra egne funksjonsspesifikke perspektiver og binære koder. Det enkelte funksjonssystem regulerer inklusjonen. Delsystemets selvdannelse (autopoiese) må sikres gjennom å inkludere relevante ytelser og ekskludere andre (Tangen, 2004a).

For å komme inn på idrettsarrangementer må man betale inngangspenger. Skal man være med i en idrett må man betale en kontingent. Dersom man ikke gjør det kan man bli ekskludert fra denne formen for kommunikasjon. Det er organisasjoner som skal stå for inklusjon og eksklusjonsoperasjonene. Organisasjoner inkluderer og ekskluderer ytelser fra medlemskap. Ved å være medlem så kan man få tilgang til de ulike formene for kommunikasjon. Da kan man utøve idretter i de forskjellige anlegg og sosialisere seg (Tangen, 2004b). Mine informanter har nevnt at mange fattige barnefamilier sliter med å få betalt kontingenter. Dette kan føre til at man blir ekskludert fra denne formen for kommunikasjon. Det kom også frem at utstyr er et problem for de med lite penger. Ved å ha feil utstyr kan man risikere ikke å innfri de tause forventningene som er i et idrettsanlegg.

Et idrettsanlegg vil være en materialisering av et sett av tause forventninger. Forventningene bidrar til å forstå hvilke aktiviteter som skal utøves i de forskjellige anleggene, og hvem som

skal få delta. Det vil føre til inklusjon av forskjellige ytelser fra individer og eksklusjon av andre ytelser. Inklusjon og eksklusjon er en overordnet kode som gjør at systemene innlemmer eller utelukker individer i sin kommunikasjon. I noen tilfeller har man mennesker som ikke er mottakere for kommunikasjonen, og dermed utelukkes fra systemet. En konsekvens av det er at de ekskluderte mister sine valgmuligheter til å delta eller ikke. Ved det kan man se om medlemskapet og utstyr er for dyrt for noen, slik at de blir utelukket fra kommunikasjonssystemet (Tangen, 2004b).

I følge Tangens tolkning av Luhmann er det moderne funksjonssystemet åpent for alle individer. Det er da individer som relaterer seg til det enkelte systems aktuelle funksjon. Tangen har skrevet at: *”Alle skal kunne delta i den form for kommunikasjon som det enkelte funksjonssystemet er basert på”* (Tangen, Idrettens organisasjon som en inklusjons - og eksklusjonsmekanisme, 2004c). I forhold til idrettssystemet kan og vil ikke alle delta. Systemet tvinges til seleksjon. Seleksjonsprosessene skal i det moderne samfunn bli tatt hånd om av utdifferensierte organisasjoner. Organisasjoner må forstås som en måte forholdet, mellom menneske og samfunn, ordnes i, det moderne samfunnet. Tangen skriver at kommunikasjon ikke kan stenges ute fra det moderne verdenssamfunnet. Det betyr at personer ikke kan utelukkes fordi kommunikasjonen forutsetter at noen er ”adresse” for kommunikasjonen. Det kan oppstå problemer ved at ingen utelukkes. Eksklusjonsforbudet kan overbelaste både samfunnet og funksjonssystemet. Noen må dermed inkluderes samtidig som andre må ekskluderes, om ikke kommunikasjonen skal stoppe opp. Organisasjonens funksjon er å inkludere og dermed også ekskludere personer fra ulike kommunikasjonsformer blant annet idrett. Selektiv inklusjon er blant organisasjonenes viktigste oppgave (Tangen, 2004c).

Med referanse fra Tangen viser det seg at organisasjonens framvekst, dreier seg også om hvordan det moderne samfunnet mestrer kompleksitet og kontingents (Tangen, 2004c). Mye er mulig men noe må velges. Det finnes veldig mange muligheter å velge mellom. Med så mange muligheter blir samfunnet påført en seleksjonstvang. Organisasjoners autopoiese (selvdanning) er basert på operasjonsmåten beslutning. For at samfunnet skal bli komplett, må beslutninger bli utført som kommunikasjon. Tangen beskriver at beslutninger reduserer kontingents. Det betyr at det ikke er en ting som er riktig, noe annet kan også være tilfelle. Verden er åpen og kontingent før beslutningene blir tatt. Mange alternativer blir presentert som betyr at man kan gjøre noe bestemt, eller ikke gjøre noe i det hele tatt. I det beslutningen

blir tatt handler det om lukket kontingents. Alternativet har kun blitt muligheter i relasjon til beslutningen. ”*Enhver beslutning hviler på andre beslutninger og i siste instans på systemet selv*” (Tangen, 2004c). Er de medlem av klubben? Hvem skal velges til formann av klubben? Disse problemene overbelaster kommunikasjonen om det å vinne, det vil si idrettssystemet selv. Idrettssystemet differensierer ut et delsystem som skal ta hånd om disse problemene: en organisasjon. Organisasjonen overtar seleksjonen mellom alternativer og fatter avgjørelsen, for eksempel om hvem som skal få utøve en idrett. (Tangen, 2004c).

Organisasjonen består og opprettholder seg gjennom kommunikasjon. Tangen skriver at organisasjoner kun er kommunikasjon og strukturer framkommet gjennom kommunikasjon. (Tangen, 2004c). Videre sier Tangen at organisasjonene ikke bare reproducerer seg selv gjennom kommunikasjon, men hele samfunnet. Sosiale systemer garanterer for mulighetene av kommunikasjon, det samme gjør organisasjoner. Det går et skille mellom kommunikasjonens temaer og funksjon. Det blir gjort for å få forståelsen for hvordan kommunikasjonen blir fornyet og videre behandlet. Ved tema blir kommunikasjonen saklig og sosialt differensiert. Temaene fungerer også som en stabiliserende mekanisme i organisasjonene, og dermed også ekskluderende fra andre temaer. Organisasjonen har for eksempel bestemt at en fotballbane skal se ut som den gjør. Tangen redegjør for at det moderne samfunn er utenkelig uten organisasjonene. De har som oppgave å sørge for at kun spesialiserte ytelser blir inkludert. Det betyr at deres funksjon ikke er integrerende, men ekskluderende (Tangen, 2004c).

I mine hovedfunn kom det fram at ikke alle har like ressurssterke familier. Mange har dårlig økonomi som gjør at organisert idrett blir nedprioritert. Barna velger ikke familie selv, og kan dermed ikke velge å ha ressurssterke foreldre eller ikke. Foreldre som har lite penger drar barna med inn i de økonomiske problemene, uansett om man vil eller ikke. De kan velge å skjerme barna fra de verste problemene, men på en eller annen måte kan det gå utover barna uansett. I følge Luhmann består familier av et sosialt system som i stor grad påvirker barnas levevaner. Familien er det eneste systemet i det funksjonelt differensierte samfunn hvor menneskene blir behandlet som hele personer. Det vil si at alle sidene ved en person vil bli kommunisert og tematisert i familien (Tangen, 2004b). Ut i fra mine hovedfunn, kommer det frem at barnevernet ofte går inn i barnefamilier for å se hvordan forholdene er. De kan da lettest mulig finne ut av hva slags hjelp familien trenger. Siden ikke dette er noe som barn selv velger, er det ekstra viktig å passe på dem og finne ut om det er noe de faktisk mangler.

5.0 Konklusjon

I denne oppgaven har jeg prøvd å få besvart mine tre problemstillinger som lyder slik:

Blir fattige barn og unge ekskludert fra den organiserte idretten?

Hva gjør sosialtjenesten, barnevernet og idretten for å bedre dette?

Hvilke tiltak blir iverksatt for å bedre muligheten til å få fattige barn og unge inn i idretten?

Om fattige barn og unge blir ekskludert fra den organisert idretten, har vært det store spørsmålet i denne oppgaven. Ut ifra mine hovedfunn og forskning har det kommet frem at flere fattige barn og unge blir holdt utenfor den organisert idretten på grunn av dårlig råd. Det har vist seg at idretten sammenlagt er for dyr for fattige barnefamilier. Medlemskontingent, utstyr og reiser koster, og kan derfor gjøre at flere blir holdt utenfor. Dette er ulikt fra idrett til idrett, Familier, som i tillegg har flere barn, sliter i forhold til kostnadene. Dette gjelder særlig de flerkulturelle.

Sosialtjenesten og barnevernskontorer hjelper en del av disse barna inn i organisert idrett. Alle informantene har sagt at de har barnefattigdom i sin kommune, og alle er villige til å gjøre noe med det. Sosialtjenesten og barnevernskontorer bidrar med økonomisk støtte slik at fattige barn og unge får lov å være med å utøve en idrett. Bidragene hjelper ungene her og nå, men om det reduserer fattigdommen er jeg mer i tvil om. Min uttalelse er at barnevernskontorer, sosialtjenesten og idretten burde samarbeidet mye mer for å få gode tiltak. Tiltak retter seg mot barnefamilier og organisert idrett. Man bør jobbe enda mer målrettet mot inkludering av denne målgruppen. Både sosialtjenesten og barnevernskontorene har få tiltak.

Barnevernskontorene går mer inn i familien for så å se hva de trenger hjelp til. Når de har funnet ut hva de trenger blir det iverksatt tiltak. I sosialtjenesten ser de mer på det økonomiske, med tanke på hva de skal hjelp til med.

Kan idretten gjøre noen endringer i forhold til prisene? Kan et bedre samarbeid mellom instansene om tiltak for fattige barn og unge være en ide? Jeg vil komme med et eksempel på et tiltak. Det er et tiltak som viser seg og fungerer hos noen. Kanskje kunne flere tatt dette til seg?

Jeg var en tur på Jessheim for å høre mer om et spesielt tiltak. På Jessheim møtte jeg lederen i Idrettsrådet, Jan Ivar Engebretsen. Engebretsen var mer enn villig til å gi meg informasjon om deres tiltak. Noen av tiltakene de har satt i gang er Fargerik fotball, høst og vinterferieaktiviteter, aktiv ungdom, svømmeopplæring for innvandrere og fadderordningen. Fadderordningen, er den jeg vil trekke frem her. Mange har ikke råd til å begynne i en idrett og ha det utstyret man trenger for å utøve en idrett, noe denne ordningene kan hjelpe barnefamilier med. Prosjektet ble i 2009 omdøpt til tiltak, et tiltak som skal være varig. I starten fikk de stort sett bare barn fra barnevernet, og barne- og ungdomstjenesten i kommunen. De to siste årene har det kommet flere henvendelser fra idrettslagene. De vet om familier, som trenger litt mer hjelp enn andre.

”Det er snakk om barn og unge som ikke er innrullert i barnevernet og sosialtjenesten. Familiært så klarer dem seg, de ligger akkurat på grensen økonomisk, men de klarer ikke å betale treningsavgift, medlemskap og alt det som følger med” (Engebretsen).

Videre sier Engebretsen at de også har barn, som vokser opp og vil være med, men som ikke får lov. Ved hjelp av tiltaket får de økonomisk støtte til medlemsavgift, treningsavgift og hjelp til innkjøp av treningsklær. I starten av 2004 lagde idrettsrådet et budsjett der det ble satt av 10 000 kroner per fadder kandidat. 5000 var til medlemskontingent, treningsavgift, treningsklær og det som måtte være for å aktivisere barnet. Resterende 5000 kroner skulle gå til idrettslaget, for å være faddere. I ettertid viser det seg at når det økonomiske er ordnet, og barna har kommet inn i idrettslaget, så går det av seg selv. *”Her er det faktisk barn og unge som trækker alene hjemme som ikke har noe å drive med, men så kommer man inn og får drive med noe, samtidig som at man får venner”* (Engebretsen). De gjør en avtale med oppmann og trener på det laget vedkommende skal inn i. Resterende på laget vet ingenting om rammen rundt vedkommende som skal begynne. Det gjør at vedkommende også lettere får venner, når han/hun kommer inn på laget og får være der på lik linje som alle de andre.

I en idrett så følger det mye økonomisk med. I både håndball, fotball og friidrett etc. er det lag som drar på treningsleir. Det jobbes mye dugnad for at folk ikke trenger å betale så mye, men det står alltid igjen en liten egenandel. Jeg spurte Engebretsen om dette er en problemstilling de har hatt erfaring med.

”Vi kan gå inn å betale egenandelen for dem det gjelder, også snakker vi med oppmannen om hva som er normalt med lommepenger, så gir vi det også. Når du da

ser måten barn og unge blomstrer opp ved å få den muligheten så ja. Vi var jo i starten redde for å få konflikter med foreldrene, for at vi kom inn i familiære situasjoner og brydde oss, men det har vi til gode”(Engebretsen).

Det som er viktig med dette tiltaket er at det ikke er så åpenlyst at noen barn og unge får penger til å være med. De prøver å gjøre det på en måte så ikke ungene forstår det selv. De har en avtale med foreldrene, slik at barna får være med i fadderordningen. Barna vet ikke så mye om dette selv. Dette bidrar til at ungene ikke bare får vært med i en idrett, men også kan få seg et sosialt nettverk. I fadderordningen er det, over natten, vedtak om noen trenger hjelp. Søker familien kommunen er det to, tre måneders behandlingstid. ”*Det er viktig å gjøre det så enkelt som mulig og skjønne hva idretten går ut på”*(Engebretsen). Idrettsrådet fikk i 2011, 400 000 av kommunen og 175 000 av departementet, noe som ligger akkurat på det årsbudsjettet idrettsrådet har. Det er første året siden 2004 at de har sluppet og søke om midler andre steder, noe som har gjort det lettere for dem å jobbe mer med tiltaket og ikke bare søke etter penger. De har nå rundt 124 barn med i ordningen, men flere får høre om det og vil være med. Siden de har flere andre tiltak og ordninger sier Engebretsen at de hele tiden må revurdere de andre tiltakene for å få nok penger til fadderordningene, som er den største prioriteten.

Et siste spørsmål jeg hadde til Engebretsen, var om andre kommuner har opprettet fadderordninger. ”*Det er ikke mange som har det, men mange burde absolutt starte med det. Det er jo så billig også. Vi har holdt foredrag om det i andre kommuner og hjulpet en kommune i oppstartsfasen”*. Ut i fra det jeg fikk vite om fadderordningen virker det som et bra tiltak, som hele tiden vokser. Det kan være vanskelig å starte opp, men når man først har fått det i gang, og folk har troen på at det skal gå, kan det bli en suksess.

Jeg pratet også med ordføreren om dette tiltaket. Ordføreren var en av bidragsyterne og mente dette var et tiltak som flere kommuner burde iverksette. Tiltaket hjelper fattige barn og unge inn i det sosiale og gjør at de føler seg verdsatt.

I min masteroppgave ble det ikke noe intervjuer med familier og barn. Derfor ble barnas stemme borte, noe som er litt synd. Forskningsprosjekter, som har mer ressurser og bedre tid enn jeg har hatt i dette masterstudiet, bør forsøke å få dette til.

6.0 Referanseliste

- Arbeid - og inkluderingsdepartementet. (2007). Handlingsplan mot fattigdom. Arbeid - og inkluderingsdepartementet.
- Arbeidsdepartementet. (2001). *Sosialtjenesteloven kap.5*. Arbeidsdepartementet.
- Barne og likestillingsdepartementet. (2006). Fattigdom blant barn, unge og familier. *Et kunnskaps og erfaringshefte* . Barne og likestillingsdepartementet.
- Bourdieu, P. (2005). Udkast til en praksisteori. Hans Reitzels Forlag.
- Christensen, J., Fløtten, T., & Hyggen, C. (2006). *Bekjempelse av fattigdom blant barn og unge*. Fafo.
- Dalland, O. (2000). *Metode og oppgave - skriving for studenter*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Det kongelige arbeids - og inkluderingsdepartementet. (2006 - 2007). St.meld.nr.9. *Arbeid, velferd og inkludering* . Det kongelige arbeids - og inkluderingsdepartementet.
- Fangen, K. (2004). *Deltagende Observasjon*. Oslo: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.
- Fløtten, T. (2009). *Barnefattigdom*. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Fløtten, T., Dahl, E., & Grønningsæter, A. (2001). Den norske fattigdommen. *Hvordan arter den seg, hvor lenge varer den og hva kan vi gjøre med den?* Oslo: Forskningsstiftelsen Fafo.
- Grønmo, S. (2004). Samfunnsvitenskapelige metoder. Bergen: Fagbokforlaget.
- Hansen, I. L., Bogen, H., Fløtten, T., Pedersen, A. W., & Sørvoll, J. (2008). Det er jo ingen som sulter her men... *Kommunale strategier i arbeidet med å forebygge og bekjempe fattigdom* . Fafo.
- Harsløf, I., & Seim, S. (2008). *Fattigdommens dynamikk*. Universitetsforlaget.
- Helsedirektoratet. (2010). Hvordan etablere utstyssentral. *Fysisk aktivitet og friluftsliv* . Oslo: Helsedirektoratet.

- Ingebrigtsen, J. E., & Aspvik, N. P. (2010). Barns idrettsdeltagelse i Norge. *Litteraturstudie av barn i idretten* . Samfunnsforskning AS.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Nadim, m., & Nielsen, R. (2009). Barnefattigdom i Norge. *Omfang, utvikling og geografisk variasjon* . Fafo.
- Norges Idrettsforbund. (2007-2011). En åpen og inkluderende idrett. *Idrettspolitisk dokument* . Oslo: Norges Idrettsforbund.
- Norges Idrettsforbund. (2011-2015). Idrettspolitisk dokument. Oslo: Norges Idrettsforbund.
- Nuland, B. R., Hjort, j. L., Fløtten, T., & Hansen, E. B. (2009, Oktober). Aktivitet og deltagelse for fattige barn og unge. *En evaluering av to statlige tilskuddsordninger* . Oslo: Fafo.
- OT.prp.nr.103. (2008-2009). *Om lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltning*. Det kongelige arbeids og inkluderingsdepartementet.
- Sandbæk, M. (2008). Barns levekår. *Familiens inntekt og barns levekår over tid* . Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).
- Seippel, Ø., Strandbu, Å., & Sletten, M. A. (2011). Ungdom og trening. *Endring over tid og sosiale skillelinjer* . Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- Sletten, M. A. (2011). *Å ha, å delta, å være en av gjengen*. Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring.
- St.meld.nr.6. (2002-2003). Tiltaksplan mot fattigdom. Det kongelige sosialdepartementet.
- Tangen, J. O. (2004a). Hvordan er idrett mulig? *Skisse til en idrettssosiologi* . Kristiansand: Høgskoleforlaget.
- Tangen, J. O. (2004b). Idrettens organisasjon som en inklusjons - og eksklusjonsmekanisme.
- Tangen, J. O. (2004c). Idrettsanlegg og anleggsbrukere - tause forventninger og taus kunnskap. Hit - Bø.

Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse*. Oslo: Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS.

Underlid, K. (2005). *Fattigdommens psykologi*. Oslo: Det Norske samlaget.

Wolles, I. M. (2009). *de fattige barn i det rike landet. utfordringer sosionomer og sosialt arbeid står overfor i møte med barnefattigdom*. veldferdsalliansen.

Ytrehus, S. (2004). *Fattige barn i Norge. Hvem er de og hvor bor de?* Fafo.

Internett referanser:

Barnevernstjenesteloven. (1992). Hentet 2012 fra Lovdata: <http://www.lovdata.no/all/hl-19920717-100.html>

Dagbladet. (2011). 215 415 Nordmenn er fattige
<http://www.dagbladet.no/2011/05/03/nyheter/politikk/innenriks/fattigdom/16406710/>

Dagens næringsliv. (2006) *Barna flår deg*. Hentet fra
<http://www.dn.no/privatokonomi/article896246.ece>

Gustavsen, K. (2010). Er idrett for alle? Telemarkforskning
<http://www.nif.no/search/Results.aspx?k=karin%20gustavsen>

Nordby, C. M. (2009, September 29). *Den dyre fritiden*. Hentet Mars 12, 2012 fra Aftenposten: <http://www.aftenposten.no/okonomi/innland/Den-dyre-fritiden-6621330.html>

Olsen, O. (2011). 6500 flere barn i fattige familier. Aftenposten
<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/politikk/article4212759.ece#xtor=RSS-3>

Pettersen, E. (2011). Vil ha vekk pengejaget i barneidretten. Bergenstidene
<http://sprek.bt.no/sprek/1754238Vil-ha-vekk-pengejaget-i-barneidrett-309.html>

7.0 Vedlegg

Intervjuguide til sosialkontoret

1. Er barnefattigdom et tema i deres kommune?
2. Om det er det, fortell litt om hva du/dere gjør rundt temaet barnefattigdom.
3. Har du vært borti at barn og unge ikke får vært med i organisert idrett?
4. Har du opplevd at noen foreldre tar det opp som et problem at de ikke har råd til å sende barna i organisert idrett?
5. Kan du gi noen eksempler på hva problemet består i?
6. Hva oppgir de er det største problemet? Er det for eksempel Penger til medlemskontingent, utstyr, reiser etc.??
7. Tar du direkte kontakt med idrettslag, trenere, andre foreldre for å få disse barna inn i idretten?
8. Har du noe tiltak for å følge opp barn og unge som ikke får vært med i organisert idrett?
9. Kan du i så fall gi noen eksempler på hvilke tiltak det kan være?
10. Har du/dere ansvaret for noen prosjekter i dere kommune?
11. Andre tiltak som dere bruker for å hjelpe barnefamilier?
12. Samarbeider dere noe med barnevernet?
13. På hvilken måte samarbeider dere? Eks?

Intervjuguiden til Barnevernet

1. Har du vært borti problemer med at barn og unge ikke får vært med i den organiserte idretten?
2. Har du noen spesielle tiltak for barn og unge som går på fritidsaktiviteter. Kan du si litt mer hva det handler om?
3. Er dette tiltaket mye brukt?
4. Har du andre tiltak som blir mye brukt blant barn og unge? Gi noen eks.
5. Samarbeider dere med kommunen om tiltakene?
6. Har du noe samarbeid med sosialkontoret?
7. På hvilken måte samarbeider dere? Eks?
8. Har du/dere gitt mange barn og unge anledning til å være med i organisert idrett?
9. Er det vanlig eller uvanlig at foreldre holder barna sine vekk fra idretten fordi de har dårlig råd?
10. Har du noe tall på hvor mange barn og unge dere har hjulpet inn i den organisert idretten det siste året? Enten ved økonomisk støtte, kontakt med idrettslag ellers opprettet utstyrssentraler?
11. Har fattigdom noe å si for barnas kontakt med andre jevnaldrende? Eksempel?
12. Kjenner du til at noen barn holder seg borte fra idretten på grunn av mangel på treningsutstyr, klær etc.?
13. Føler barna skam over og ikke kunne gjøre like mye som andre?

Intervjuguide til trenere

1. Hvilke lag trener du og har trent?
2. Hvor lenge har du vært trener?
3. Har du støtt på at barn og unge ikke får vært med i idretten på grunn av dårlig råd?
4. Hva synes dere i så fall er vanskeligst? Når de ikke kan betale medlemsavgift, utstyr, cuper eller annet?
5. Har du/dere måtte utelukke noen fra idretten på grunn av dårlig råd i den perioden du har vært trener?
6. Har du opplevd at noen av barna eller ungdommene har blitt mobbet? Hvordan kommer det til uttrykk?
7. Har du i noen sammenheng opplevd at noen ikke kan være med på cuper på grunn av dårlig råd?
8. Har du eller idrettslaget løst dette på noen måte, slik at de får vært med?
9. Er det noen som har fått være med på laget, selv om de ikke har klart å betale trenings kontingent? Hvordan blir dette løst rent praktisk?
10. Har dere noen kontakt med sosialkontoret, utstyrssentraler, barnevernet? Og hva består denne kontakten i?